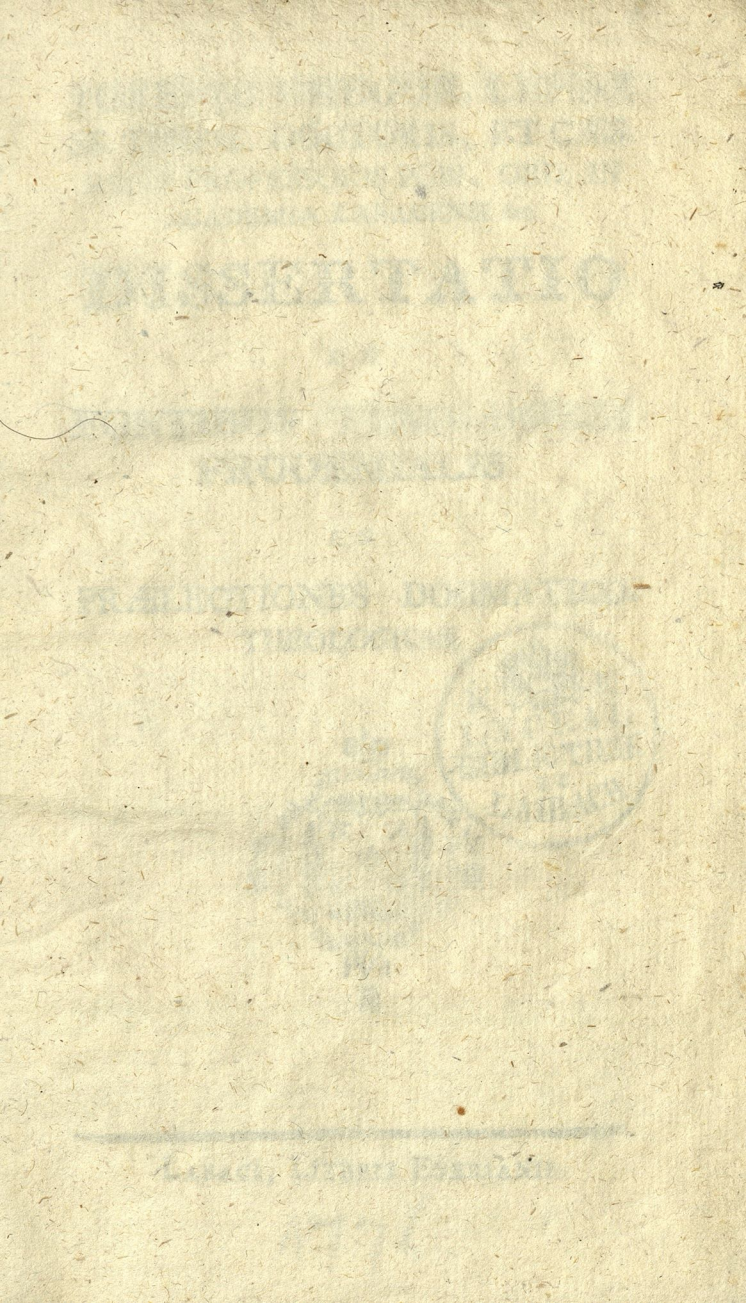

12256. V. F. e.

✓

JOSEPHI GREGOR. LENAZ
SS. THEOL. DOCTORIS, ET CÆS.
REGII PROFESSORIS PUBL. ORD. IN
ACADEMIA LABACENSI &c.

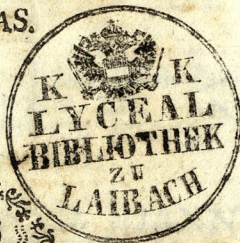
DISSERTATIO

D E

FONTIBUS THEOLOGICIS
PROOEMIALIS

I N

PRÆLECTIONES DOGMATICO-
THEOLOGICAS.

LABACI, LITERIS EGERIANIS.

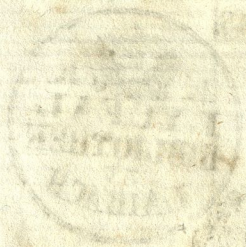
1776.

ACADEMIA NASCENTIA
REGI PROPTER...
25 THUR...
JOSU...
1791

DISSERTATIO

THEOLOGICA

FRANCOFONTE DOGMATICO

BIBLIOTHECA

IN=030006684

ASSERTIONES THEOLOGICÆ
EX TRACTATIBUS

D E

DEO UNO, ET TRINO,
LEGIBUS, BEATITUDINE,
PECCATIS, ET PECCATORUM POENIS

A D MENTEM

SS. ECCLESIAE DOCTORUM
AUGUSTINI, ET THOMÆ,

Q U A S

IN ARCHIDUCALI ACADEMIA LABA-
CENSI, MENSE AUGUSTO, DIE ANNO
MDCCLXXVI. PUBLICE PROPU-
GNANDAS SUSCEPIT

Rev. Erud. & Perdoct. D. JOANNES
NEPOMUC. CHRISTIAN, Carn.
Labacensis, SS. Theologiæ Auditor.

SUB PRÆSIDIO

JOSEPHI GREGOR. LENAZ,
CANONICI ECCLESIAE CATHE-
DRALIS PETENENSIS, PROTO-NOTA-
RII APOSTOL. SS. THEOLOG. DOCTORIS
ET CÆS. REGII PROFESSORIS
PUBL. & ORDINARIÏ &c.

ASSERTIONES THOMAS

DE STATIBUS

DE

DNO UNO, ET THOMO

LEGIBUS, GRATITUDE

PECATIS ET PECATORUM FORMIS

AD MYTEM

SS. ECCLESIE DOCTORUM

AUGUSTINI, ET THOMAE

QUA

IN ARCHIDUCALI ACADEMIA TABA

GENE. MENSE AUGUSTO MDCCCXXXI

MDCCLXXXI TUBINGENSI

GRABAS SUCCENT

Rev. Erud. & Theol. D. JOHANNES

NEPOMUC. CHRISTIAN. GEBL

Tabacaria, SS. Theologiae Auditor

DE PRASHNO

JOSEPHI GREGOR. LUNAK

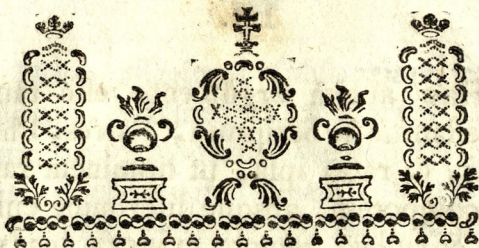
CANONICI ECCLESIAE CATH.

URALIS PETRENSIS, PHOTO-NOTA

IN APOSTOL. SS. THEOLOG. DOCTORIS

ET CAR. THEOL. PROFESSORIS

JOH. & GYMNASII etc.

ASSERTIONES.

I.

Deum existere, non solum fide divina credi debere, sed etiam naturalibus rationibus demonstrari posse, contra Scepticos, nonnullosque Theologos: idque sine reprehensione, contra Voltairium, & Sancteuremondum asserimus.

II.

Demonstramus vero argumentis ex rerum omnium, quæ in hoc mundo sunt, contingentia, ex motu qui in materia existit, ex mirabili hujus mundi structura, & ex unanimi omnium hominum consensione.

III.

Hæc autem argumenta esse tanta, contestantur S. Scriptura, Patres, Philosophi, & ratio ipsa, ut hominem rationis compotem, absque discrimine cultos inter & rudes, remoto cujusvis inadvertentiæ prætextu, neque brevi temporis spatio, minus toto vitæ suæ decursu patiantur Deum inculpate ignorare.

IV.

Deus est Unus; nec ratio naturalis, ut pertendit Bayle, ex phœnomenis naturæ infert necessitatem duorum principiorum, quorum alterum esset essentialiter bonum, & alterum essentialiter malum.

V.

Deum esse substantiam rerum totius Universitatis, cujus entia omnia modificationes sint & attributa, contra Pantheistas, & Spinozistas negamus; sed Deus est substantia distincta a substantia hujus Universi, omnis corporis expers, seu spiritualis, nec salva fide aliter credi posse, nec quæstionem de Dei spiritualitate *αδιαιροπον* dici admittimus contra Beau-fobrium, aliosque.

VI.

VI.

Deum asserimus substantiam simplicissimam, attamen ita ut contra Eunomium aliquam distinctionem inter attributa, & essentiam divinam concipiamus; excludamus vero distinctionem realem inter eadem attributa & essentiam, qualem dicitur erronee propugnasse Gilbertus Porretanus; aut inter essentiam & *εὐεργισίαν*, & operationes, uti errabat Gregorius Palamas.

VII.

Insuper in Deo dari vere ac realiter tres Personas, non est novum Recentiorum commentum; sed dogma Catholicum, quod ex SS. Scripturis Veteris & Novi Testamenti, & constanti Ecclesiae Traditione adstruimus contra Sabellianos antiquos, & novos Socinianos.

VIII.

Contra eosdem Sabellianos, ipsorumque fautores Petrum Bayle, & Joannem Tollandum Mysterium Trinitatis rectae rationi repugnare negamus; ast simul propugnamus istud rationem naturalem longe superare, nec posse naturali lumine sine revelatione cognosci.

IX.

Filii Divinitatem, & consubstantialitatem cum Patre ex Sacris Literis & Ecclesiæ Traditione probamus; estque hoc fidei dogma capitale, quod nemo sine magno piaculo negare potest; & errorem contrarium in Ecclesia tolerari posse negamus contra nonnullos Protestantés, & Socinianos.

X.

Spiritus Sancti Personam esse Divinam & consubstantialem Patri, & Filio contra Macedonianos, & Socinianos; illumque divinum Spiritum a Filio, non minus quam a Patre vere atque interne procedere contra Græcos Schismaticos asserimus.

XI.

Deus summa & infinita Providentia res creatas, seu cœlestes seu terrenas, easque etiam humanas, aliasque minimas omnes administrat, & regit, atque hanc Dei Providentiam Deistæ in cassum redarguunt ex malis seu physicis, seu moralibus, quæ istic contingunt.

XII.

Ex summa Dei Providentia inferimus cum S. Thoma *1. 2. qu. 91. ar. 2.*

existentiam Legis Naturalis ; eandem item evincimus argumento SS. Scripturarum.

XIII.

Quam subinde Providus Deus Genti Judææ specialiter dederat per Moysem Legem ; ita dederat , ut aliquando abrogaretur ; atque revera fuisse abrogatam asserimus contra Judæos.

XIV.

Contra Machumedanos vero asserimus , Legem Evangelicam duraturam usque ad finem mundi ; in eaque contineri non modo præcepta fidei & credendi , sed etiam præcepta morum & agendi contra Lutheranos & Calvinistas.

XV.

Deus animabus justorum , quibus nihil lendum superest , post hanc vitam sine ulla dilatione beatificam sui visionem concedit. Unde fabulis accensemus mille annorum regnum , quo Beati corpore resumpto in hoc mundo cum Christo fruituri dicuntur.

XVI.

Impios autem Legum transgressores punit poena æterna Inferni , ut ex SS. Scripturis & Traditione probamus.

XVII.

XVII.

Non tamen quærit gloriam justitiæ suæ in punitione impiorum: neminem voluntate antecedente prædestinat ad Infernum: non prædefinit peccata, tanquam media damnationis, nec ad ea movet, aut impellit: verbo, non est auctor peccati.

XVIII.

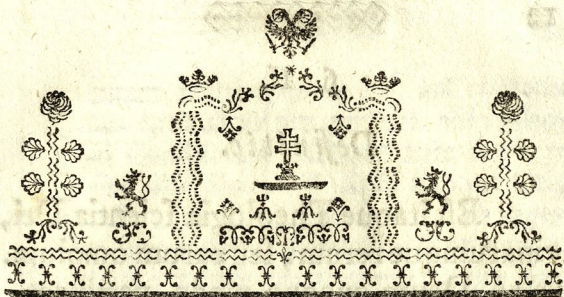
Est aliquod peccatum originale, quod in Adæ posteros omnes transfundi probamus ex SS. Scripturis Veteris, & Novi Testamenti, & ex Traditione Ecclesiæ.

XIX.

Deus peccata omnia non punit pœna æterna Inferni, non solum eo quod bonus & misericors sit; sed quod natura sua & ab intrinseco sint diversi gradus peccatorum, sintque aliqua natura sua & ab intrinseco venialia.

XX.

Hujusmodi venialium peccatorum, vel reatûs pœnæ temporalis subinde residui post remissum reatum culpæ mortalis, & pœnæ æternæ, nisi in vita expiaverint, animæ justorum pœnas luunt in Purgatorio, cujus existentiam probamus ex SS. Scripturis, & Traditione.

DISSERTATIO

DE

FONTIBUS THEOLOGICIS
PROOEMIALIS

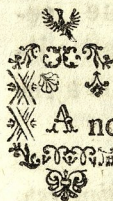
IN

PRÆLECTIONES
DOGMATICO - THEOLOGICAS.

Ingressus.

§. I.

Consilium exordiendi a notione Theologiæ.

A notione Sacræ, quam aggredimur,
Disciplinæ cursus nostros Acade-
micos auspiciamus, ut in aditu
ipso perspecta ejus natura, qua semita sit
nobis currendam intelligamus.

§. II.

§ II.

Definitio.

Est itaque Theologia scientia Dei, divinarumque rerum, seu earum omnium, quæ ad Deum quoquo modo pertinent.

- * Nam „ omnia pertractantur in sacra doctrina sub ratione Dei, vel quia sunt ipse Deus: vel quia habent ordinem ad Deum, „ ut ad principium & finem; “ ut docet S. Thomas 1. par. qu. 1. art. 7.

§. III.

Divisio.

Dividimus Theologiam in *Naturalem*, & *Revelatam*, quæ non *objecto*, aut *sine* discrepant, sed *principiis*. Prior ex naturæ ideis; posterior ex ideis revelatis de Deo, divinisque rebus ratiocinatur: seu quod idem est: illius principia a natura sunt, hujus a revelatione.

- * Auctor antiquus *Commentarii in Esaiam cap. 8. inter opera S. Basilii tom. I.* „ Sunt autem, „ inquit, *modi duo*, quibus possumus adduci, „ ut cognoscamus Deum, suscipiamusque
, cu-

„ curam nostri ipsorum, si aut *cogitationi-*
„ *bus naturalibus* per visibilia adscendamus
„ ad Conditorem, aut *per legis nobis tra-*
„ *ditæ doctrinam.* “ Apte quoque Orige-
nes *lib. I. contra Celsum* scribit, *bis leges a*
Deo promulgatas hominibus; primum *via*
rationis; deinde *via prophetiæ*, cujus nomi-
ne sensu latiore venit omnis revelatio.

§. IV.

Præstat Naturali Revelata,
imo. Principiis.

Distat longe Naturalis a Revela-
ta. Angustior enim & imperfectior est
illa; hæc amplior & perfectior. Est sci-
licet lumen naturæ exiguum, & magna
ex parte humanæ imbecillitatis tenebris
obsitum: lumen vero revelatum & lon-
gius latiusque patet, & plenius est, at-
que sincerius.

* Etenim „ mens nostra, cum intra carnis &
„ sanguinis claustra concluditur, & pro tali
„ materiæ participatione habetior, atque
„ obtusior redditur, licet pro comparatio-
„ ne naturæ corporeæ longe præcellens ha-
„ betur, tamen cum ad incorporea nititur,
„ atque eorum intentionem rimatur, tunc
„ scintillæ alicujus lucernæ vix obtinet lo-
„ cum. “ Ita Origenes *lib. I. de principiis*
cap.

cap. 1. Philosophi gentiles humanæ mentis brevitatem, & rationis imbecilitatem ad unum omnes agnoverunt, quorum loca congeffit Huetius in *Opusculo de imbecillitate mentis humanæ*, quod Huetio abjudicat Antonius Muratorius in eo libello, quo Huetiani Opusculi doctrinam refellit; sed Antonius Genvensis veretur, ut omnibus persvaserit. Ceterum de mentis humanæ imbecillitate vide utrumque Antonium, Muratorium sub anagrammate Lamindi Pritanii de *Ingen. moderat. in Relig. negotio lib. 1. capp. 6. & 7.* Genvensem *Elem. Metaphys. par. 2. Thausophiæ Nat. proæm. §. 4. & seqq.*

§. V.

2do. *Extensione.*

Et præterquam brevis fit intellectus noster, coecuciatque etiam in iis, quorum semina in natura visibili habemus, ita ut ex illis ad invisibilia Dei assurgamus; sunt multa, quorum nulla in natura visibili extant vestigia, & quæ nullatenus attingimus, nisi superna ratione, divinaque revelatione illustrati; proinde quæ nobis relictæ prorsus ignorare cogimur.

* „ Quasi radii quidam sunt Dei, ait Origenes *lib. 1. de Principiis cap. 1.* “ naturæ opera

opera, „ quibus ducimur ad Deum cognoscendum, unde antiqui Philosophi „ plerique, teste Cicerone *lib. 1. de Nat. Deor.* „ quod maxime verosimile est, & quo „ omnes duce natura vehimur, *deos* „ esse dixerunt. “ Sed a divinæ existentiae cognitione volentes ultro progredi in Deo cognoscendo, „ tanta sunt in varietate, „ ac dissensione constituti, ut eorum more „ lectum sit annumerare sententias. “ Aëra deum statuit Anaximene, Diogenes Apolleniates: Solem Xenophon: Sidera Crotoniades: Cœli ardorem Aristoteles: ætereum ardorem undique circumfusum Zeno, ejusque discipulus Cleantes; æque errarunt alii. *Vid. Cicer. laud. loc.* En naturalis ingenii imbecillitatem! Ejusdem quoque brevitatis capiamus exempla; sic „ quod ad primam „ originem pertinet, utar verbis S. Augustini *lib. de Civit. Dei 22. cap. 22.* „ omnium „ mortalium progeniem fuisse damnatam, „ hæc ipsa vita, si vita dicenda est, tot „ & tantis malis plena, testatur; “ Sed quis quæso, damnationis certam assequatur causam absque divina revelatione? „ Ab hujus, pergit Augustinus, tam miseræ quasi quibusdam inferis vitæ, non liberat, „ nisi gratia Salvatoris Christi Dei, ac Domini nostri; “ Sed tolle revelationem; esse Christum, ejusque gratia salvari homines, unde intelliges? Confiteamur igitur esse multa supra sphæram nostræ naturalis rationis, quæ quia „ captum humanæ mentis excedunt, ea fide honoranda sunt, “
hoc

hoc est ; divina ex revelatione sunt addiscenda , ut apte scribit S. Cyrillus Alex. in *Glophyris* , seu *Commentariis in reliquos Pentateuchi libros*.

§. VI.

Utraque decet Theologum.

Utrumque hoc genus Theologiæ conjungendum est Theologo. Nam licet breve sit & imbecille rationis nostræ ingenium ; illud tamen absque reprehensione non negligitur. (a) Est deinde id infitum hominibus , ut quæ per fidem, tanquam speculum, & in ænigmate cernunt ; per lumen rationis penitus, & facie ad faciem inspicere appetant ; unde de se fatetur Augustinus : „ Ego ita „ sum affectus, ut quid sit verum, non „ credendo solum, sed etiam intelligen- „ do apprehendere impatienter delide- „ rem. “ (b) Decet denique omnibus numeris absolutum Theologum, ut & quæ natura ac ratio de Deo patefecit, & quæ docet revelatio, in promptu habeat, & in numerato.

(a) Perorat S. Gregorius Nazian. *Orat.* 23. quæ est in laudem Heronis Philosophi, „
„ Opor-

- „ Oportere hominem aut Philosophum esse,
„ aut Philosophiam laudare, ne *brutæ socor-*
„ *diæ* damnetur, qui rationis particeps est. “
(b) *Lib. 3. contra Acad. cap. 20.*

§. VII.

Præfertur Revelata.

Sed quia per lumen rationis de Deo, alia conatu irrito; alia cum periculo errandi, perscrutamur; perficiamus revelatione naturam, & quæ per naturam intelligimus, corroboremus: quæ non satis cognoscimus, intelligamus: quæ ignoramus prorsus, cognoscamus revelatione. Confiteamur revelationem partim *unicum*, partim *solum* tutissimum esse modum sciendi Deum, resque divinas. Dicamus cum Platone: „ veritatem omnem „ uno duntaxat addisci modo posse, si eam „ vel ab ipso Deo, vel ab iis, qui a „ Deo sunt orti, doceamur. “ (a)

- (a) In Timæo apud Clementem Alex. *Lib. 6. Strom.* Idem Platonis dictum laudat Auctor *Expositionis Fidei* inter opera S. Iustini: „ Nulla divinarum rerum manifesta „ est hominibus: quod Græcorum quidam „ Sapiens dixit. “

§. VIII.

Igitur insistendum Revelationi.

Quamobrem, & pro instituti nostri ratione pio affectu ad fidem (a) insistamus revelationi, qua si secreta multa & nostro intellectui impervia docemur; ea non nisi vera esse, quia revelata a Deo, fonte omnis veritatis, & sapientiæ, quem implicat vera non loqui, firmiter teneamus. Habes revelationem? Habes veritatem, acquiesce, crede. Audi apte pro me Cassianum: „ Sed rationem
 „ dicti quæris? Non reddo. Interim
 „ Deus hoc dixit. Deus hoc locutus
 „ est mihi, verbum illius summa ratio
 „ est. Removeo argumenta: removeo
 „ disputationem. Sola mihi ad credulitatem
 „ sufficit persona dicentis. Non
 „ licet mihi de fide dicti ambigere; non
 „ licet dubitare. Quid mihi quærere,
 „ quomodo verum sit, quod Deus dixit,
 „ cum dubitare non debeam, quin
 „ verum sit, quod Deus dixit. “ (b)

(a) August. *Epist.* 222. scribit: „ Ut ergo in
 „ quibusdam rebus ad doctrinam salutarem
 „ pertinentibus, quas ratione nondum percipere

„ ciperere valemus, sed aliquando valebimus,
„ fides præcedat rationem, qua cor mun-
„ datur, ut magnæ rationis capiat, & per-
„ ferat lucem; hoc utique rationis est. Et
„ ideo rationabiliter dictum est per Pro-
„ phetam: *Nisi credideritis, non intelligetis.*
„ (*Isaiæ 7.*) Ubi procul dubio discrevit
„ hæc duo, *deditque consilium, quo prius*
„ *credamus, ut id quod credimus, intelligere*
„ *valeamus.* Proinde ut fides præcedat ra-
„ tionem, rationabiliter visum est. “

(b) *Lib. 4: de Incarnat. cap. 6.*

C A P U T I.

DE SACRA SCRIPTURA.

§ IX.

Cujus sedes est S. Scriptura.

Revelationem continent libri Cano-
nici veteris, & novi Testamenti, quos,
Spiritu S. dictante, Sacri Auctores ex-
ceperunt. Hi primum constituunt cano-
nem veritatis. His superstruenda est no-
stra Theologia. His quæ consentanea
sunt, firmissime amplectamur; quæ ad-
versantur, strenue rejiciamus.

* Hunc canonem semper secuta est Ecclesia. Hunc constanter inculcant Patres; sic S. Dionysius *de divinis nominib. lib. 1. cap. 1. initio*, „ Nemini, ait, committendum esse „ uti dicat, ac vel cogitatione quidem „ tractet aliquid de super substantiali & ar- „ cana deitate, præter illa, quæ divinitus „ nobis a *sacris Scripturis* declarata sunt. “ quæ verba Dionysii paucis insertis descripsit S. Joannes Damasc. *Lib. 1. de Fide Orthod. cap. 2. & adducit S. Thomas 1. par. qu. 39. ar. 2. arg. 2.* Dionysio consentiunt S. Basilius *Homil. contra Calumniatores S. Trinitatis*: „ „ His, quæ *scripta* sunt crede, quæ non sunt „ scripta, ne quære. “ S. Cyrillus Hierosol. *Catech. 4.* „ Oportet de divinis ac „ sanctis fidei mysteriis ne tantillum qui- „ dem tradi sine *sacris literis*. “

§. X.

Non sufficit sola.

Verum dum ad tantum sacrorum librorum lumen confedimus, multis tenebris imbecillitas nostra obsidetur, & non paucis ænigmatibus teretur. Quis enim nesciat, quot, ac quantæ, quamque variæ moveantur quæstiones de sacris Scripturis. Disputatur de legitima quarundam origine & existentia. Dubitatur de sincera, cui tuto confidere possi-

possimus, versione. Non constat subinde de genuino ipsarum sensu. Occurrunt multa obscura, & in speciem contraria. Ab ambitiosis & contentiosis meridiano sole clariora in transversum trahuntur. Ne cœca temeritate agamur, subsistamus hic, & Biblia Sacra, quæ præ manibus habemus, per se ipsa & nuda ad fidei dogmata plene & liquido probanda esse insufficientia agnoscamus, necesse est.

* Biblia per se sumpta sunt opus manuum hominum. Præter libros, quos in ipsis legimus, Hermam, seu *librum Pastoris*, ut sacram Scripturam, laudant Clemens Alex. *Strom. lib. 1. & 6.* Irenæus *lib. 4 cap. 37.* Origenes *lib. 10. in Epistol. ad Rom.* Eundem librum, & ex iis, quos legimus in Bibliis, „ Sapientiam, quæ vulgo Salomonis inscribitur, & JESU Filii Syrach librum „ (seu Ecclesiasticum) & Judith, & Tobiam “ negat esse in Canone SS. Scripturarum S. Hieronymus in *Prologo Galeato*. Synodus Trid. *Sess. IV. in Decreto de Edit. & usu Sacr. libr.* ex omnibus Latinis Editionibus, quæ tunc circumferebantur, declaravit, ut hæc ipsa vetus & vulgata Editio, quæ longo tot sæculorum usu in ipsa Ecclesia probata erat, „ in publicis „ lectionibus, disputationibus, prædicationibus, & expositionibus *pro authentica*

„habeatur. “Vulgatam igitur nostram ceteris solum prætulit Latinis Editionibus, ipsique ex Latinis soli publice fidem adhiberi voluit, vetuitque refragari, nec aliarum Latinarum prohibuit usum privatum, sicut nec publicum Hebræorum, & Græcorum Exemplarium. Vid. Joan. Opstraet de *Locis Theol. Dissert. I. quest. 6. §. 3.* In illa eadem, quæ pro authentica haberi jubetur, Scriptura vulgata corrigenda plurimum insudarunt, Romani Pontifices Pius IV. Pius V. Sixtus V. Gregorius XIV. Clemens VIII. neque ita emendata est, quamvis *quanta fieri potuit, diligentia* incubuerint, ut sit omnino perfecta, sed potius *omnibus numeris absolutam pro humana imbecillitate affirmare difficile esse,* ingenue fatentur Correctores Romani in *Præfatione* Bibliis præfixa. Est peregrinus in Commentariis Scripturarum, qui nescit, in quot opiniones abeant Patres in interpretandis Scripturis, quantum laborent in solvendis antilogiis. Denique Hæretici omnes improbo conatu errores suos ex Scriptura deducere sunt ausi; „ aliter namque il- „ lam Novatianus, aliter Sabellius, aliter „ Donatus exponit: aliter Arius, Eunomius „ Macedonius; aliter Photinus, Apollinari- „ ris, Priscillianus; aliter Jovinianus, Pela- „ gius, Cœlestius; aliter postremo Nesto- „ rius; “ inquit Vincentius Lirinensis *Commonit. adver. hæres. cap. 2.* Solutionem vide *infra §. 15. 20.*

CAPUT II.

DE SACRIS TRADITIONIBUS.

§. XI.

Supplent Sacræ Traditiones.

Istas quascumque quæstionum tenebras depellit Divino - Apostolicarum Traditionum auctoritas, quæ alterum divinæ revelationis est lumen, quo subvenitur nostri intellectus brevitati, & imbecillitati.

- * Traditionem, uti alterum canonem semper fuisse veneratam Ecclesiam, testis est nobis Laud. Vincentius Lirin. *Comm. advers. heres.* cap. 1. verbis: „ Hujus modi semper re-
„ sponsum ab *omnibus* fere retuli, quod sive
„ ego, sive quis alius vellet - - - in fide
„ sana sanus, atque integer permanere, du-
„plici modo munire fidem suam, Domino
„ adjuvante, deberet, primum scilicet Di-
„vinæ legis auctoritate, tum denique Ec-
„clesiæ Catholicæ traditione, “

§ XII.

Definitio.

Sunt vero Traditiones fidei, morumque veritates, „ quæ ipsius Christi

„ ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis
 „ Apostolis, Spiritu Sancto dictante,
 „ quasi per manus traditæ, ad nos usque
 „ pervenerunt, “ ut loquar cum *Trid.
 Sess. IV. in Decr. de Scripturis Canonicis.*

* Ex gr. Christi ore *Matth. 28.* acceperunt
 Apostoli veritatem mysterii Trinitatis, dum
 iussi sunt baptizare *in nomine Patris, & Filii,
 & Spiritus Sancti.* Ab Apostolis accepe-
 runt mysterium Trinitatis ii, per quos bapti-
 zantes transfiverunt, & sic quasi per manus,
 seu successivos baptismos ab avis ad nepotes,
 a nepotibus ad pronepotes veritas ejusdem
 mysterii pervenit. Constat igitur ex Tra-
 ditione.

§. XIII.

Divisio.

Traditio rite dividitur in *Inhæsi-
 vam, Declarativam, & mere Oralem.*
Inhæsiva est, quæ tradit illud ipsum, quod
 clare scriptum est. *Declarativa* disertius
 explanat, quod Scriptura breviter aut
 minus clare docet. *Mere oralis* tradit,
 quod nullo modo, ne implicitis quidem
 terminis scriptum est: quodque neque
 per regulas consequentiæ, neque per re-
 gulas

gulas interpretationis ex Scriptura deduci potest.

* Exemplum Traditionis Inhæſivæ est *Resurrectio Christi*, cujus veritas maneret, etiam si periret tota Scriptura. Declarativæ est *realis præſentia Christi in Eucharistia*, quam si Scriptura cœcutientibus Protestantibus factis non indicat, declarat Traditio. Mere oralis est *doctrina Christi, & Apostolorum*, antequam scriberetur novum Testamentum. Sunt & aliæ divisiones Traditionis minus ad meum institutum pertinentes, quas est videre apud Joann. Opſtraet *de locis Theol. Dissert. 2. qu. 1.*

§. XIV.

Existunt Inhæſivæ, & Declarativæ.

Traditiones Inhæſivas, & Declarativas nemo Catholicorum negat. Inhæſivas profecto quisque confiteatur, necesse est, qui cogitavit eadem, quæ in sacris Bibliis leguntur impressa, orali simul instructione, & quasi per manus a majoribus nostris ad nos pervenisse; Verbum enim Scripturæ „ Hoc est verbum fidei, quod prædicamus, “ (a) hoc fideles omnes profiteamur. Traditiones Declarativas invicte probant Acta

Conciliorum, quæ sensum Scripturarum
subsidio Traditionis declarant.

(a) *Rom. cap. 10. v. 8.*

§. XV.

Per quas perficitur intellectus Scripturarum.

Quod igitur in exanimi Sacrorum
Bibliorum papyro obscurum, dubium,
& impervium est; illud viva Traditio-
nis voce discere contendamus; habent
enim, ait S. Irenæus, qui in Christum
credunt, „ sine charta & atramento
„ scriptam per Spiritum in cordibus
„ suis “ rectam fidem, qua instrui
possimus, etiam si perirent Scripturæ.

* Asserti veritatem habemus apud Hierony-
mum in *Dialogo adversus Luciferianos*, ubi
producto dogmate confirmationis: „ An ne-
„ nescis etiam hunc esse Ecclesiæ morem, ut
„ baptizatis postea, manus imponatur, & ita
„ invocetur Spiritus Sanctus; “ deinde de
vi traditionum ita loquitur: „ Exigis, ubi
„ scriptum sit? In Actibus Apostolorum;
„ *Etiamsi Scripturæ auctoritas non subesset,*
„ *totius orbis in hac parte consensus instar*
„ *præcepti obtineret.* “ *Supra §. 10. obser-*
vavimus, esse sua Scripturis menda, obscu-
ritates, sensus controversos; iis omnibus
me-

medetur Traditio. „ Idcirco multum necesse
„ est, dicam cum Lirinensi *Comm. advers.*
„ *hæres. cap. 2.* propter tantos tam varii
„ erroris amfractus, ut Propheticae & Apo-
„ stolicæ interpretationis linea secundum
„ Ecclesiastici & Catholici sensus normam
„ dirigatur. “

§. XVI.

*Mere orales Anonymus rejicit ad quæstio-
nem Scholasticam.*

„ *An dentur Dogmaticæ*, inquit
„ quidam Anonymus, (a) *a verbo Dei*
„ *scripto plane separatæ*, quarum ne ob-
„ scura quidem mentio fiat in Sacris Pa-
„ ginis? Quæstio est pure Scholastica,
„ quæ tantas rixas haud meretur. “ Vo-
„ cat affinem hanc quæstionem illi Theolo-
„ gorum controversiæ: *an materia fidei cre-*
„ *verit ab Adamo usque ad Christum per legem*
„ *novam Evangelii?* quæ citra hæresim pro-
„ blematice defendi potest. Qui crevisse
„ negant, contendunt, omnia novæ legis
„ dogmata contineri saltem implicite in ve-
„ teri Lege. Sic etiam qui Traditiones
„ *mere Orales* negare vellet, deberet osten-
„ dere, quod omnis veritas, Traditione
„ per-

percepta, lateat in Scripturis Divinis.
Ita ille.

- (a) In libello, cui titulus: *Principia juris Publ. Eccles. Catholicor. ad Statum Germaniæ accommodata cap. 2. §. 10. Ibid. §. 11.* distinguit dogmata, & negat ullum esse *pragmaticum*, & *fundamentale*, quod Traditione mere orali nitatur. Concedit vero *Secundaria* & *pragmaticis inferiora* exhiberi Traditione; ex gr. S. Mariam semper mansisse Virginem: valere Baptisma hæretici, & mulieris: Sacramenta alia posse bis, alia semel recipi, quæ ægre ait ex Scriptura erui. Concedit niti traditione *pias Christianorum*, quas vulgo vocant, *credulitates*; ex gr. corpus B. Virginis jam esse in cælum assumptum: ipsam fuisse sine labe conceptam.

§. XVII.

Carpit Decretum Trident.

Imo. ut laborans supposito.

Trid. Synodus Sess. IV. in Decr. de Canon. Script. „ perspiciens fidei veritatem, & morum disciplinam contineri in libris scriptis, & sine scripto traditionibus, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictante, quasi „ per

„ per manus traditæ, ad nos usque per-
„ venerunt - - - traditiones ipsas, tum
„ ad fidem, tum ad mores pertinentes,
„ tanquam vel ore tenus a Christo, vel
„ Spiritu Sancto dictatas, & continua
„ successione in Ecclesia Catholica con-
„ servatas, pari (cum Scripturis scili-
„ cet) pietatis affectu, ac reverentia sus-
„ cipit, & veneratur. “ Et infra: „ Si-
„ quis autem - - - traditiones prædictas
„ *sciens & prudens* contempserit; anathe-
„ ma “ dicit. Sed Anonymus de Tra-
„ ditionibus quæstionem, ait *facti potius*
„ esse, *quam juris*; (a) „ Nemo enim ne-
„ gat, Verbo Dei tradito, *siquod re ipsa*
„ *existat*, omnem deberi reverentiam,
„ sed hoc inficiantur Protestantes, *quod*
„ *existent* præter Scripturam genuinæ
„ Traditiones, “ unde Decretum Trid.
supposito laborare innuit.

(a) *In cit. libel. cap. 2. §. 2.*

§. XVIII.

2do. *Ut insufficientis.*

Item anathema illud *vagum* vocat,
& quod „ non videtur efficaciter fulmi-
„ nare

„ nare Protestantes, cum nemo illorum
 „ dicat, traditiones ipsius Christi ore
 „ ab Apostolis acceptas, aut ab ipsis
 „ Apostolis Spiritu S. dictante quasi per
 „ manus traditas, *a se scienter, & pru-*
 „ *denter contemni.* Consimili fere ratio-
 „ ne, qua Catholicus in thesi credens,
 „ *Reliquias Sanctorum esse venerandas,* non
 „ subibit anathema, si negat *has indivi-*
 „ *duas* reliquias esse veras. Nam sicut
 „ multitudo pseudo-reliquiarum ipsas
 „ adeo genuinas reddidit suspectas, ita
 „ innumeræ fabulæ, variis traditionibus
 „ mixtæ, harum existentiam iis, qui
 „ duræ sunt credulitatis, fecêre ambi-
 „ guam. “ (a)

(a) *Ibid. in nota 2.*

§. XIX.

Si evadit notam hæresis vi Decreti Trid.

Fateor Trid. Decretum esse inde-
 finitum, atque quum præter *mere Orales*
 sint aliæ Traditiones *Inhæsiivæ*, & *De-*
clarativæ; posse trahi, & arctari ad si-
 gnificandas Traditiones *inhæsiivas*, &
Declarativas; quoniam quum quod
 Scrip-

Scriptura continet papyro, id viva voce doceat Traditio; vel sic integra videtur consistere Tridentina professio: *Fidei veritatem, & morum disciplinam contineri in libris scriptis, & sine scripto traditionibus.* Vereor igitur notanter vi Trid. Decreti meo privato iudicio hæreseos notam inurere ei, qui negat Mere-oralium Traditionum existentiam Decreto Trid. esse definitam.

* Vid. infra §. 69.

§. XX.

Non evadit tamen absolute censuram.

Ast laud. Anonymus non evadit justam censuram; quum existentia Traditionum Inhæsitivarum & Declarativarum convincat *possibiles* esse similiter Mere-orales, & fundamenta, quæ probant Traditiones illas, æque pugnent pro *existentia* istarum.

* Præ reliquis vid. Natalem Alex. *Hist. Eccl. Sec. I. & II. Dissert. XVI.* Profecto si neges Traditiones mere-orales; unde probabis Biblia nostra continere Verbum Dei? Unde distingues Libros Canonicos a non
Ca-

Canonicis? unde, quod tota Scriptura, saltem quoad articulos necessarios sit nobis salva & incorrupta? unde hujus vel alterius loci Scripturæ obscurioris verum & genuinum sensum? Vid. Joann. Opstraet *de Locis Theol. Dissert. 2. qu. 2. §. 2.* Quamobrem si peccat contra Decret. Trid.: si evertit fidei fundamenta, qui negat Traditiones Inhæsitivas & Declarativas; multo magis reus est, qui negat Mere-orales, quod iste fidei arborem non putet in ramis, sed ipsam a radice excindat. Vidit sequelam Anonymus; Hinc *cit. cap. 2. §. 1. in nota* prævenit observando Chemnitium cum aliis Protestantibus admittere necessitatem *Traditionis alicujus generalis*, qua nempe constet, *hos illosve libros ab olim insertos fuisse Canonis SS. Scripturarum*, quia qui mille quingentis annis post Apostolos nati sunt, non aliunde acceperunt Scripturas, quam e manibus Catholicorum. Sed non discessit a præconcepta Idea, nam urget *cit. cap. 2. §. 15,* „ *Nec ipsam Ecclesiam in dogmatibus ullam traditionem, tanquam mere oralem fidelibus proposuisse acceptandam.* “ Sed joculari magis, quam ex fide loqui virum Catholicum puto. Non videt in eo Decreto, quod oppugnat, recenseri *Sacrorum librorum indicem*, dein concludi: „ Si quis autem libros ipsos integros, cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia, Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro Sacris & Canonicis non susceperit; -
 „ ana-

„ anathema sit. “ Dicat, ubi in Scripturis legatur Catalogus ille librorum? Proposuit dogma de existentia Scripturarum, si non *signate*, (utar terminis Arabismum olentibus) *exercite* saltem, dum constanter recurrit Ecclesia ad libros Canonicos, tanquam fontem veritatis. Ergo dictas saltem de libris Canonicis mere - orales habemus Traditiones, & definitione, & praxi, ad credendum propositas ab Ecclesia. *Vid. S. 61. 30. 77. infra.*

§. XXI.

Vindicatur Trid. a rima reprehensione.

Quæstio de traditionibus est *facti potius, quam juris?* Sit ita; attamen est facti revelati; ejusmodi consequenter, de qua certum est judicium Ecclesiæ. (a) Quod Anonymus insuper advertit, observavit pridem celeberrimus Concilii Trid. Theologus Melch. Canus Protestantes scilicet „ non adeo esse stupidos, ut „ verba Christi, quæ modo Christi esse „ constaret, infirmare pergant, quod „ non fuerint ab Evangelistis scripta. Sed „ quoniam quid Christus, quidve Apo- „ stoli fuerint locuti, eos solum nosse „ putant, qui Christum & Apostolos „ audiére, colligunt, apud nos nunc ne

C

„ unum

„ unum quidem dogma posse traditione
 „ probari; quin oportere omnes fidei
 „ & religionis controversias sacrarum li-
 „ terarum testimoniis componere; finire
 „ vero nihil, nisi quod sacris literis sit
 „ expressum. “ (b) Quemadmodum igitur
 Protestantes indefinite negabant om-
 nem Traditionem; ita Tridentinum inde-
 finite declarat omnem veritatem conti-
 neri *in libris scriptis, & sine scripto tradi-*
tiombus; non laborat supposito, sed di-
 recte errori veritatem opponit.

(a) Vid. Joan. Opstraet *de loc. Theol. Diss. IV.*
qu. 5. §. 3.

(b) *De loc. Theol. lib. 3. cap. 1. & eod. lib. cap. po-*
stremo, ita respondet Protestantibus: „ Ri-
 „ diculum est credere, Apostolicas Tradi-
 „ tiones non eadem fide ac diligentia posse
 „ in fidelium cordibus asservari, ac si in
 „ papyro scriberentur. Nam nec Scriptura
 „ Spiritus Dei vivi facilius, quam atramenti
 „ deletur, & sunt pleræque traditiones, quas
 „ more & usu facillime videas retineri. Quod
 „ si Christi providentia Ecclesiæ Christianæ
 „ deest, tum vero nec traditiones asserva-
 „ tas ego defendo, nec certam Scripturæ
 „ auctoritatem: utraque enim juxta res fi-
 „ ne Dei procuratione non constat, quam
 „ si tollas, neque traditio, nec Scriptura
 „ vindicatur. “

§. XXII.

Deinde ab altera.

Anathema Trid. non est *vagum*; nam tantum præstitit, quantum definiri oportuit contra Protestantes. Genus enim illi potius, quam singulas negabant Traditionum species. Genus igitur stabiliri oportuit. Genus stabilitum est, dum est definitum veritatem contineri *in libris scriptis, & sine scripto traditionibus*, nec fuit necesse Catalogum texere, & singulas definire, quidquid ganniat de temporis brevitate Anonymus. (a) Unde quum Traditiones in genere complectantur omnes, seu Divino-Apostolicas, seu Ecclesiasticas, in eis individuandis non mediocris sit difficultas, possitque ex ignorantia & imbecillitate eis contraveniri; Tridentinum congruenter anathema dicit solum in eos, qui *scientes, & prudentes* contempserint Traditiones, & punit duntaxat eos, qui illas veluti humanas adinventiones, aut superstitiosas observantias universim abjiciunt, cujusmodi sunt hæretici.

(a) *Cit. cap. 2. §. 3. in nota* observat; „ Ni-
 „ mium fuisse in petendo Molinæum, po-
 „ stulantem indicem omnium traditionum;
 „ hic enim duorum mensium spatio, quo
 „ Sessionis IV. diversa & profundissimæ in-
 „ daginis capita ventilabantur, a Theologis
 „ confici haud poterat. Suffecit in thesi
 „ stabilitam fuisse auctoritatem traditionis,
 „ atque in hypothese per decursum Concilii
 „ unam alteramve, quæ ad rem faciebat,
 „ proponi. “ Suffecit, inquam, non quia
 angustia temporis prohibebant; sed quia
 causa Ecclesiæ cum hæreticis amplius non
 exigebat.

C A P U T III.

DE ECCLESIAE TESTIMONIO.

§. XXIII.

Traditiones depositæ sunt apud Ecclesiam.

Traditiones depositæ sunt apud
 Ecclesiam; quam enim Christus verbo
 & exemplo tradidit doctrinam, eandem
 ascensurus in cœlum jubet Apostolos tra-
 di: *Euntes docete &c. Matth. 28. 19.* Disci-
 puli fideles strenue executi sunt præcep-
 tum boni Magistri, etenim *profecti præ-*
dicaverunt ubique, Marc. 16. 20. Paulus
 com-

commendat Thimotheo Christi doctrinam custodiendam, tanquam pretiosum depositum, & committendam fidelibus hominibus, qui idonei sunt & aliis tradere. (a) Non est præsumendum, cæteros Apostolos, & post ipsos alios viros Apostolicos, fuisse segniores Paulo. Unde eruimus, Christum mandasse suam doctrinam propagari Traditione; & id fuisse executos Apostolos, eorumque Successores; esse proinde Traditiones depositas apud Ecclesiam.

- (a) En verba Apostoli *1. Tim. 6. v. 20.*, O „ Thimothee! *depositum* custodi. “ *2. Tim. 1. v. 13. & 14.* „ *Formam* habe sanorum „ verborum, quæ a me audisti - - - *Bo-* „ *num depositum* custodi. “ Item *2. Tim. 2. v. 2.* „ Et quæ audisti a me per multos „ testes, *hæc commenda* fidelibus hominibus, „ qui idonei erunt & alios docere. “

Porro quanta solitudine viri Apostolici traditiones quæsierint, conjiciamus ex S. Papiæ, qui *lib. 4. sui Operis.* „ Quod si quis, „ ait, interdum mihi occurrebat, qui cum „ Senioribus versatus fuisset, ex eo curiose „ sciscitabar, quænam essent Seniorum dicta: „ quid Andreas, quid Petrus, quid Phi- „ lippus, quid Thomas, quid Jacobus, quid „ Joannes, quid Matthæus, quid ceteri „ Discipuli Domini dicere soliti essent; - - -

„ Neque enim ex librorum lectione tantam
 „ me utilitatem capere posse existimabam,
 „ quantam ex hominum adhuc superstitem
 „ viva voce. “ Commendat nobis exem-
 „ plum Papiæ curam Traditionum, etsi ipse
 „ abusus sit abiens post opinionem Millena-
 „ riorum. Quod a Senioribus discebant,
 „ fideliter tradebant posteris. Id conjicimus
 „ ex S. Polycarpo, qui ut refert S. Irenæus
 „ *in Epist. ad Florinum* apud Eusebium *lib. 5.*
 „ *Hist. Eccl. cap. 20.*, De Miraculis Domini
 „ ac doctrina, prout ab iis, qui verbum
 „ vitæ ipsi conspexerant, acceperat, *eodem*
 „ *prorsus modo* referebat, in omnibus cum
 „ Scriptura sacra consentiens, “ de quibus
 „ S. Irenæus subjungit: „ Hæc ego, divina
 „ mihi largiente clementia, tunc Studiosus
 „ audiebam, *non in charta, sed in corde meo*
 „ audita describens: eademque per Dei
 „ gratiam *assidue repeto, ac revolve.* “

§. XXIV.

Quæ constat ex Pastoribus, & populo.

Quum fides, ut ait Nicolaus I. (a)
 „ universalis sit, quæ omnium commu-
 „ nis est, quæ non solum ad Clericos,
 „ verum etiam ad laicos, & omnes om-
 „ nino pertinet Christianos, “ Tradi-
 „ tionum, quæ fundant fidem, depositum
 „ commissum est toti Ecclesiæ, prout hæc

COR.

corpus est ex Pastoribus & populis fidelibus compositum.

(a) *Epist. ad Michaellem Imp. relatus Can. 4. Dist. XCVI.*

- * *Apte Lirinensis Comm. advers. hæres cap. 22.*
” Quis est hodie Timotheus, nisi generaliter universa Ecclesia, vel specialiter totum corpus Præpositorum, qui integram Divini cultus scientiam vel habere ipsi debent, vel aliis infundere? “

§. XXV.

Depositarius igitur est quoque rudis populus.

Nec obstat, plerosque in populo esse rudes doctrina, hebetes, & tardos ad exponendum id leve, quod animo & fide tenent; nam sunt aliqua dogmata, quæ æque ad omnes, etiam rudissimos stipites pertinent, quorum sensum & fidem praxi & modo agendi nobis produunt.

- * Ex. gr. rudis populus signat se signo crucis: frequentat Sacramenta: expectat Cælum, & timet infernum: igitur prodit nobis fidem Trinitatis, Sacramentorum, immortalitatis animæ.

§. XXVI.

Sublimiorum sunt solum Sapientes.

Sunt alia dogmata, de quibus si vulgi sententiam roges, perinde erit, ac si a cœco sensum colorum postulaveris. Eorum igitur Depositarii sunt prudentiores & sapientiores in Ecclesia.

- * Ex. gr. Frustra postulas a rudibus, an Epistola ad Hebræos sit Canonica: an Christus sit regnaturus mille annos. Vid. Canum *de loc. Theol. lib. 4. cap. postremo Resp. ad 14.*

§. XXVII.

Notæ Traditionis.

Porro quia fide divina id credimus, quod revelatum est in verbo Dei; Traditio non potest esse recentior; imo tam *antiqua* esse debet, quam antiqua est revelatio. Et quia verbum Dei est verbum veritatis; quæ una est, & simplex, & invariabilis; Traditio eadem & una *ubique* esse debet, nec patitur alterationem a locorum diversitate, nec divisionem a contradictione aliquorum. Unde Traditio Divino - Apostolica *Antiquitate, Uni-*

Universitate, Consensione fulciatur, necesse est. (a)

(a) *Lirinensis Comm. advers. Hæres. cap. 3.*

* Ex. gr. Doctrina Donati fuit error, & non traditio, quod Donatistæ unius Africæ finibus conclusi, contrarias habuerint universas Ecclesias. Non traditio, sed hæresis fuit Arianismus, etsi Arii venenum non jam portiunculam quandam, sed pene orbem totum contaminavisset; quia antiquæ fidei novellam perfidiam prætulit. *Vid. Lirinens. ibid. cap. 5.*

§. XXVIII.

Quando igitur adest Traditio?

Quapropter quum Traditiones depositæ sint apud Ecclesiam; illud igitur omne & solum est de Traditione Divino-Apostolica, quod Ecclesiæ per orbem universæ, unanimiter, & perseveranter obtinent, tanquam a Deo sibi traditum.

§. XXIX.

Abbreviatur modus.

Neque opus est, nos, Traditionem inquisituros, remotissimas adire Ecclesias, nec singularum perscrutari fidem; sunt enim singulæ filiales unitæ in uno fi-

dei spiritu matricibus suis, Metropolitanis, Primatialibus, Patriarchalibus Ecclesiis; hæc dein omnes conspirant ad unam Romanam Ecclesiam, quæ centrum est universæ unitatis. Igitur singularum filialium fidem cognoscimus ex fide Matricium Ecclesiarum; fidem denique Matricium ex fide Romanæ Ecclesiæ. En tibi diminutum laborem, & abbreviatum iter.

* Unde ad Matrices immediate mittit Tertulianus *lib. de Præscript. advers. Hæretic. cap. 21.*
 „ Quid autem prædicaverint (Apostoli) id-
 „ est, quid illis Christus revelaverit, & hic
 „ præscribam non aliter probari debere, ni-
 „ si per easdem Ecclesias, quas ipsi Apo-
 „ stoli condiderunt, ipsi eis prædicando,
 „ tam *viva* (quod ajunt) *voce*, quam per
 „ Epistolas postea. Si hæc ita sunt, con-
 „ stat proinde *omnem doctrinam, quæ cum illis*
 „ *Ecclesiis Apostolicis Matricibus, & ori-*
 „ *ginalibus fidei conspiret, veritati deputan-*
 „ *dam*, id sine dubio tenentem, quod Ec-
 „ clesia ab Apostolis, Apostoli a Christo,
 „ Christus a Deo suscepit. “ Laudat dein
 „ illas Ecclesias *infra cap. 36.* „ Age jam, qui
 „ voles curiositatem melius exercere in ne-
 „ gotio salutis tuæ, percurrere Ecclesias Apo-
 „ stolicas, apud quas ipsæ adhuc Cathedræ
 „ Apostolorum suis locis præsentur, apud
 „ quas ipsæ authenticæ literæ eorum reci-
 „ tan-

„ tantur, sonantes vocem, & repræsentantes
„ faciem unius cujusque. Proxime est
„ tibi Achaja, habes Corinthum. Si non
„ longe es a Macedonia, habes Philippos,
„ habes Theſſalonicenſes. Si potes in Aſiam
„ tendere, habes Ephesum. Si autem Ita-
„ liæ adjaces, habes Romam. Unde nobis
„ quoque auctoritas præſto eſt. *Statu felix*
„ *Eccleſia*, cui totam doctrinam Apoſtoli
„ cum ſanguine ſuo proſunderunt: ubi *Pe-*
„ *trus* Paſſioni Dominicæ adæquatur, ubi
„ *Paulus* Joannis exitu coronatur, ubi Apo-
„ ſtolus *Joannes*, poſteaquam in oleum igne-
„ um demerſus, nihil paſſus eſt, in Inſulam
„ relegatur. Videamus, quid dixerit, quid
„ docuerit, quid cum Africanis quoque
„ Eccleſiis conteſſerit. “ Ita Pres-
byter Afer. Non inficior quidem poſſe
aliquas Eccleſias deficere ſubinde ſub cura
minus oculatorum Paſtorum; attamen non
ita, ut morbus diutius lateat, nec ſentiat
a majoribus Eccleſiis; Eſt enim Eccleſia
ſimilis corpori humano, cujus pars minima
poſteſt infirmari, quin ſtatim membrum in-
tegrum, vel tota Machina ægrotet; aſt ſi
vel leviuſcula læſio non curetur, ſerpit,
ſerpendo afficit membrum, machinam
ipſam, ita ut tandem non liceat non
ſentire.

§. XXX.

Colligitur ex praxi Ecclesiæ.

Haftenus Ecclesiam accepimus pro cœtu fidelium. Ecclesia sic accepta non est *judex*, sed *testis* Traditionum, ipsasque non tam *magistraliter* docet, quam factis suis & moribus *practice* eloquitur. Quoniam mores fidelium sunt tot voces, quæ manifestant fidem ipsorum internam, & spiritum illum, quo animantur, & quo prodeunt in operationes; praxis Ecclesiæ non minus infallibilis est, quam fides, ex qua fideles descendunt in praxim.

* Ex. gr. Ecclesia baptizat infantes; ergo credit validum pædobaptismum: non rebaptizat ab Hæreticis baptizatos; ergo validum credit baptismum hæreticorum; & sicut errare non potest in fide; sic errare non potest in praxi baptizandi, vel non baptizandi, quæ fidei est effectus. Vid. Melch. Canonum *de loc. Theol. Lib. 4. cap. 4.*

§. XXXI.

Non tamen ex omni.

Sed sunt aliquæ praxes, etiam bonæ, quæ regulantur opinione probabili,

bili, & non indubitata; unde fit etiam, ut has praxes possit mutare, & de facto aliquando mutaverit Ecclesia; quamobrem illa duntaxat praxis fundat fidei regulam, quæ ex certo iudicio & fide divina procedit.

* Ex. gr. Circa finem Seculi XVI, ac deinceps per annos plures communis erat Probabilistarum doctrina: *Prælice certum esse, quicquid est speculative probabile*: praxis absolventi consuetudinarios communis fuit in Ecclesia anno 1558. teste Petro Soto, & duravit Seculis pluribus, teste Anonymo anni 1675. Francisco Jacops, Alexandro a S. Theresia. Vid. Joan. Obstraet, *de loc. Theol. Dissert. III. qu. 3.*

§. XXXII.

Ratio discernendi praxes.

Porro ad discernendas praxes dogmaticas a praxibus probabilibus solum, vel prorsus erroneis arbitror esse attendendum ad notas Traditionum. Nam nec opinio, nec error antiquus est, aut diuturnus, aut communis, aut sine contradictione.

* Ecclesia Catholica non est orta cum Scholasticis: non concluditur sola Italia, aut Euro-

Europa: intra Europam Clerus & populus non semper fuere iidem principiis, moribus, vita.

§. XXXIII.

Sed non caret difficultate.

Fateor neque sic obvium esse praxes discriminare. Quis enim lustravit Orbem, & Matrices Ecclesias? Quis novit facta, & praxim avorum nostrorum? Quis novit, qui illis contradixerint?

§. XXXIV.

Regula pro antiquitate.

Antiquitati noscendae interim deserviat haec regula: Siquid est hodie in Ecclesia communi fidelium praxi & confessione probatum; illudque nec in Scripturis continetur, nec dignoscitur ab hominibus institutum, imo exsuperat humanam potestatem & institutionem; id ex divino - Apostolica Traditione derivatur.

* Ex. gr. Ecclesia universa baptizat infantes. Eos posse baptizari, saltem manifesto non constat ex Scriptura. Exsuperat humanam
pote-

potestatem, iis concedere baptismum, pro quibus institutus non est: igitur posse baptizari infantes, Ecclesia habet ex divino-Apostolica Traditione. Consentit breviter Tertulianus *lib. de Corona cap. 3.* „ Hanc adeo „ inveteratam observationem, si nulla Scrip- „ tura determinavit, certe consuetudo cor- „ roboravit, quæ sine dubio de Traditio- „ ne manavit. *Quomodo enim usurpari quid „ potest si traditum prius non est?* “ Profecto est saltem melior conditio possidentis *arg. Reg. Juris 56. in 6.* Adversanti igitur incumbit probare contrarium.

§. XXXV.

Regula pro Universitate.

Universitati deinde cognoscendæ deserviant monumenta *Ecclesiarum Practica, & Doctrinalia*, & ex iis conjiciatur, quæ praxis sit, & quis sensus remotissimarum Ecclesiarum: quid egerint, & quo ducti principio Majores nostri: quos denique experti sint Adversarios, quibus armis, & quo effectū.

* Ignosce, si regulam promittens expectationem eluserim: si non deduxerim ad terminum; sed primum a longe, quo sit eundum, indicaverim; est enim isthæc conditio hujus Sacræ Disciplinae, ut nonnisi longis itineribus attingatur.

§. XXXVI.

§. XXXVI.

Monumenta practica sunt.

Monumenta practica sunt Sym-
bola fidei, libri Symbolici, quales sunt
Acta Conciliorum, Codices Canonum,
Catechismi. Sunt Ecclesiarum Sacerdo-
talia, Ritualia, Cæremonialia, in qui-
bus præscribuntur modi, & rationes con-
ficiendorum Sacrorum, & administran-
dorum Sacramentorum. Sunt altaria,
calices, fontes, aliaque utensilia, & in-
strumenta sacra, veneranda antiquitate
subinde labilia, ex quibus colligimus
usum, praxim, sensum Ecclesiæ.

* Ex. gr. Baptisteria, & labentes Ecclesiolæ S.
Joannis Baptistæ penes Cathedrales indicant,
Baptismum non esse nuperum inventum:
Sacerdotalia, qualia vidi Petenæ in Eccle-
sia Cathedrali, & illius Dicecesis Ecclesia
Archipresbyterali Gallignanensi, in quibus
ritus administrandi Sacramenti Pœnitentiæ
præscribitur cum Catechismo, multis Oratio-
nibus, non dissimilis ab eo, quem ex Co-
dice Siculo edidit Joannes Morinus ad *finem*
sui Commentarii Historici de Disciplina in ad-
ministracione Sacram. Penit. Dant mihi fun-
damentum conjiciendi, viguisse non tam
pridem, nec adeo procul ab illa Ecclesia
formam absolvendi deprecativam.

CAPUT IV.

DE PATRUM DOCTRINA.

§. XXXVII.

Doctrinalia vero.

Monumenta Traditionis Doctrinalia sunt libri Patrum Ecclesiæ, qui suis ævis verbo & opere Magistri fidelium extiterunt, & hac vita functi in suis Scriptis vivunt, suntque Magistri & Testes, singuli singularum ætatum, & omnes totius sacri systematis.

* *Patres* erant in Republica Rom. Senatores, quod communi bono, tanquam Patresfamilias domui suæ, studerent. *Patres* erant in veteri Testamento Patriarchæ, quod capita essent familiarum, atque Doctores Traditionum. *Patres* sunt in Ecclesia illi Sancti viri, qui doctrina sua communi fidei consuluerunt, quorum agmen claudit S. Bernardus. Solent *Patres* dividi in tres ætates, quarum prima continet eos, qui tribus primis; altera, qui totidem proxime sequentibus sæculis; postrema, qui floruerunt ad tertium usque decimum Seculum, quo Scholastici in Scholis dominari cœperunt; non eam ob causam, quod defecerint post eam

ætatem Doctores in Ecclesia; sed quod una cum Scholastica disputandi methodo tunc recens inuenta novi etiam tituli a Doctoribus fuerint usurpati. Vid. Anonym *de optima legendorum Ecclesie Patrum Methodo part. 1. cap. 1. Edit. Augustæ Taurinorum 1742.*

§. XXXVIII.

Etiam Laici sunt Doctores.

Sunt quidem Magistri & Doctores publici, & ex officio Sacerdotes, ad quos dixit Christus: *Euntes docete*; sed non ita, ut id muneris fructuose etiam Laici non subiverint in Ecclesia.

* Sic in Ecclesia, quæ erant Antiochiæ, inter *Prophetas & Doctores* numerantur *Barnabas & Simon*, & *Lucius Cyrenensis*, & *Manahen*, & *Saulus*, *Act. cap. 13. v. 1.* ex quibus *Barnabas & Saulus* erant tunc *Laici*, quia solum *v. 2. seq.* Jubet Spiritus S. segregari illos in opus, ad quos assumpsit eos, & imponi eis manus. *Laici* fuere *Justinus*, ejusque discipulus *Tatianus*, *Minutius Felix*, *Arnobius*, ejusque discipulus *Lactantius Firmianus*, *Hilarius*, qui *Augustinum* contra *Massilienses Monachos* adjuvit.

§. XXXIX.

§. XXXIX.

Singuli faciunt probabile Argumentum.

Patres singillatim probabile duntaxat sui dicti faciunt argumentum. Homines enim erant, & humano solum locuti sunt spiritu, qui obnoxius est errori, cujus experimentum dederunt, dum lapsi sunt in iis, quæ postea ad fidem pertinere cognovimus.

- * Ineunte Seculo IX. Abbas Fridegifus Patrum auctoritatem comparabat cum auctoritate Prophetarum, & divinorum Scriptorum, quem post Agobardum olim Episcopum Lugdunensem refutat Canus *de loc. Theol. lib. 7. cap. 3. Concl. 2.* „ Cæteroqui nemo quantumvis eruditus & Sanctus non interdum „ hallucinatur, non alicubi coecutit, non „ quandoque labitur. Sanctus vero is fuit, „ qui credidit ab hæreticis baptizatos esse „ rebaptizandos. Sanctus fuit, qui in Chiliastarum dogma descendit. Sanctus fuit, „ qui animam hominis ex traduce esse putavit &c. “ Hinc recte hanc Jansenistarum thesim damnavit Alexander VIII. anno 1690. „ Ubi quis invenerit doctrinam in „ *Augustino* clare fundatam, illam *absolute* „ potest tenere & docere, non respiciendo „ ad ullam Pontificis Bullam. “ Potest igitur absolute docere, animam hominis esse

ex traduce ? Absit. Nec vult id Augustinus, quem audi *Epist. 19. ad Hieronymum*:
 „ Nec te, mi frater, sentire aliud existimo:
 „ prorsus inquam, *non te arbitror sic legi tuos*
 „ *libros velle* tanquam Prophetarum, vel
 „ Apostolorum, de quorum Scriptis, quod
 „ omni errore careant, dubitare nefarium
 „ est. “ *Vid. infra §. 45.*

§. XL.

Probabilius pro numero, & antiquitate.

Argumenti probabilitas crescit pro numero, & antiquitate Patrum. Præterquam enim plures oculi plura præsumantur videre; quo plures Patres in idem consentiunt, eo magis contestantur se, non sui arbitrii ratione, sed sacrae Traditionis evidentia consentire. Denique quo sunt antiquiores, eo viciniores sunt fonti Traditionum, eoque ex purioribus rivulis præsumuntur hausisse aquam æternæ vitæ, doctrinam scilicet fidei & morum.

* Itaque primæ ætatis patribus plurimum reverentiæ debetur, quod Apostolorum tempora proxime attigerint. Non minus colendi sunt mediæ ætatis Patres, quod id unum doceant, quod tradidère Majores, etfi

etfi antiquitate distent a priscis doctoribus. Postremæ ætatis Patres, quanquam nec vetustate cum primis, nec eruditione ac eloquentia cum aliis comparandi sint, quum tamen ea duntaxat colligant, quæ ab antiquis sparsa & sata fuere, eundem ac priores Jure quodam hæreditario percipere fructum putantur. Omnis enim illorum cura, & studium in eo versabatur, ut puram, illibatamque fidem servarent in præcipuis fidei capitibus, quamobrem errata, quorum redargui solent, *parum attentæ potius, quam depravatæ illorum menti sunt attribuenda.* Ita Anonymus *de Optim. Legen. Patr. meth. cit. par. 1. cap. 1.*

§. XLI.

Certum, si omnes in idem conspirent.

Porro si conlatis inter se Patrum sententiis, „ eorum duntaxat qui *diversis*
„ *licet temporibus & locis in unius* tamen
„ Ecclesiæ Catholicæ communionem & fi-
„ de permanentes, Magistri probabiles
„ extiterunt; “ quidquam Theologus,
„ non unum, aut duos tantum, sed om-
„ nes pariter uno eodemque consensu *aper-*
„ *te, frequenter, perseveranter tenuisse,*
„ scripserunt, docuisse cognoverit; id sibi
„ quoque intelligat *absque ulla dubitatione*

„ credendum. “ Hæc ex antiquo canone Ecclesiæ docet Lirinenſis (a) & quidem rectiſſime. Nam Eccleſia univerſa in credendo errare non poteſt. Patres ſunt depositarii ſublimerum fidei & morum Traditionum. (b) Igitur ſi Patres univerſi errarent, falleret Deposituſ Eccleſiæ, & Eccleſia tota erraret, quod nefas eſt cogitare.

(a) *Comm. adverſ. hæreſ. cap. 4.* (b) *Vid. ſupra ſ. 26.*

* A regula hic ſtabilita reſeſſit, celebris Theologus Cardinalis Cajetanus. Is in *Præfat. Commentar. in Genes.* „ Si quando, inquit, „ occurrerit novus ſenſus textui conſonus, „ quamvis a torrente Doctorum Sacrorum „ alienus, æquum ſe præbeat lector cenſorem. “ Et paulo poſt: „ Nullus, ait, „ deteſtetur novum Sacræ Scripturæ ſenſum, „ ex hoc quod diſſonat a priſcis Doctoribus: non enim *alligavit* Deus expoſitionem Scripturarum Sacrarum priſcorum Doctorum ſenſibus, ſed Scripturæ ipſi integræ ſub Catholicæ Eccleſiæ cenſura, „ alioquin *ſpes* nobis & poſteris tolleretur „ exponendi Scripturam Sacram, niſi transferendo, ut ajunt, de libro in quinternum. “ O vana ſpes! Quando enim utilius impendimus, quam quando genuinos eruimus ſenſus Scripturarum? Senſus vero toties genuini ſunt, quoties ſunt conformes una-

unananimi consensui Patrum, qui depositarii sunt Traditionum. Deus autem alligavit sensum Scripturarum sensui Doctorum, quando voluit ipsas veraciter intelligi. Non intelliguntur veraciter sine traditione; nec traditiones sine testimonio Patrum. Igitur voluit ipsas intelligi juxta sensum Patrum. Castigat Cajetanum Canus *de loc. Theol. lib. 7. cap. 3.* ubi observat quoque, eundem errorem fuisse Wicleffi, Petri Abailardi, & pridem Arii, Nestorii, Eutychis, Dioscori, & aliorum, quos pridem facto suo damnarunt Synodi Oecumanicæ V. VI. VII. & VIII. quæ laudarunt Patres, ut depositarios Traditionum. *Vid. Natal. Alex. Histor. Eccl. Sec. I. & II. Dissert. XVI. § 10.* & nuper *Trid. Sess. IV. in Decr. de edit. & usu Sacr. libr. decrevit*, „ ut nemo suæ prudentiæ in-
„ nixus, *in rebus fidei & morum* - - - Scriptu-
„ ram ad suos sensus contorquens - - -
„ *contra unanimum consensum Patrum* - - -
„ interpretari audeat. “ *Vid. supra §. 11. 23. 37.*

§. XLII.

Non ita; si impune unus, alterve dissentiat.

Sed limita proxime dicta. Equidem est certa fide credendum, quod omnes, uno alterove dissentiente, tradunt; attamen tunc solum, quando unius

aut paucorum sententiam Ecclesia penitus explosit. Nam quamdiu reliquorum, licet pauciorum, opinatio ab Ecclesia non est rejecta; tandiu res non cessat esse contraversa, divisi sunt animi Doctorum, non adest unitas sensus, quæ est argumentum adfidentia Divini Spiritus, & nota infallibilis veritatis, tandiu denique absolute dissentire licet auctoritati plurium absque fidei detrimento.

* Ex. gr. Fidei contraria est opinio S. Cypriani & aliorum, ab hæreticis baptizatos esse rebaptizandos, quia explosa est ab Ecclesia. Contra etsi falsa sit opinio S. Augustini & aliorum, Angelos esse corporeos; quia nondum damnata est, tanquam fidei contraria ex communi Veterum sententia evinci non potest. *Vid. Canonum de loc. Theol. lib. 3. Concl. 3.*

§. XLIII.

Quid tunc suadet prudentia?

Sed suadet prudentia, ut, relictis paucis, sequamur pluralitatem. Erant enim Patres alieni ab ambitione, & fraude, ingenui, sinceri. Si igitur plures consentiant in eandem doctrinam; quum
veri-

veritas una sit, nec patiatur divisionem; Signum est, eos consensisse motos veritate. Quare tunc obligamur, vel ad ipsis assentiendum; vel ad inquirendum in rationes, quibus moti consenserunt.

* Non dedecet examinare Patrum Scripta. Id docemur exemplo Augustini, qui *Epist. 19. ad Hieronymum* scribit: Scriptores non Canonicos, ita lego, ut quantalibet Sanctitate, doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt; sed quia mihi vel per illos Auctores Canonicos, vel probabili ratione, quod a vero non abhorreat, persuadere poterunt. Verum meminerimus, summam esse rationem, quæ movet omnem Catholicum, si unanimiter omnes consentiant. *Vid. supra §. 26.*

§. XLIV.

Non temere procedendum.

In examine non temere procedendum; sed præ oculis habendum, quod præscribit Facundus Episc. Hermianensis: (a) „ Quid ergo si aliquis Theodori, vel „ cujusquam in Ecclesiæ pace defuncti „ nobis error apparet; adprobandus, atque sequendus est? Absit. Sed que-

„ rendum est prius, & cum instructioni-
 „ bus conferendum: ne quod culpabile
 „ nobis apparet, ab auctore suo alia in-
 „ tentione prolatum sit: nec ex eo, quod
 „ nobis videtur, *non interrogatus judican-*
 „ *dus est ille quid dixit; maxime si alia*
 „ *dixisse inveniatur contraria illi errori,*
 „ *in quem creditur incidisse.* “

(a) Ad Justinianum Imp. *pro defensione trium*
Capitulorum Concilii Calcedonensis lib. 12.

§. XLV.

Non vindicandi distorte.

Quod si reipsa errasse deprehen-
 dantur; meminerimus ipsorum errores
 „ *Luminarium esse defectus*, ut ait Her-
 „ mianensis (a) quæ licet nonnunquam
 „ splendoris sui detrimenta sustineant; non
 „ tamen amittunt luminaria esse quod sunt.
 Imitemur modestiam Augustini, (b)
 qui „ reddens, agebat, debitam re-
 „ verentiam, dignumque honorem, quan-
 „ tum valeo, persolvens pacifico Epi-
 „ scopo, & glorioso martyri Cypriano,
 „ audeo tamen dicere eum aliter sensisse
 „ de Schismaticis, vel Hæreticis bapti-
 „ zan-

„ zandis, quam postea veritas prodidit, “
& ab eis recedamus.

(a) *Ibid. lib. 6.* (b) *Lib. 6. de baptis. contra Donatist. cap. 2.* Nec subeat dubitare, eo quod Augustinus recedat a Cypriano tunc, quando ejus error jam esset damnatus ab Ecclesia; nam scribit universim *Epist. 111.* „ Neque enim *quorumlibet* disputationes, velut Scripturas Canonicas habere debemus; ut nobis non liceat, *Salva honorificentia*, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, atque respuere; si forte invenerimus, quod aliter fenserint, quam veritas habet, divino adjutorio, vel ab aliis intellecta, vel a nobis. *Talis ego sum in Scriptis aliorum, tales volo esse intellectores meorum.* “

§. XLVI.

Patres subinde sunt fervidiores.

Sed in Patrum examine plura sunt observanda, quam ut hic recenseantur, quorum tractationem exactam a Patristis repetes. Interea ut alterius adminiculi necessitatem intelligamus; illud advertamus, Patres subinde fuisse fervidiores, „ cum adversus Ecclesiæ hostes pugnam „ confererent, ut ait Theodoretus, (a)
„ quod

„ quod ipsum agricolis quoque stirpium
 „ cultoribus usu venit: qui cum incurvam
 „ aliquam plantam viderint, non solum
 „ ad rectam normam erigunt: sed etiam
 „ ultra directum in partem alteram in-
 „ flectunt, ut ex vehementiori in con-
 „ trariam inclinatione ad rectum statum
 „ perducatur. “

(a) *Dialogo 3. adversus hæres.*

* Ast cave, ne Patrum fervorem ita interpre-
 teris, ut putes ipsos consulto, dum erran-
 tes ab errore abducere studuissent, in con-
 trarium extremum æstu disputationis abripi
 se interdum sivilisse. Vid. Card. Henric. de
 Noris *Vindic. Augustin. cap. 3.* Id de Pa-
 trum studio affirmare nos prohibet ipsorum
 ingenuitas, & Ecclesiæ firmitas, quæ mini-
 me indiget hujusmodi œconomia ad suam
 fidem factam tectam tenendam. Sed fervidi
 erant Patres, quia intenti rei, quam age-
 bant, in eam subinde ita perorabant, &
 disputabant, ut e conspectu dimisisse videan-
 tur veritatem connexam cum ea, quam tue-
 bantur. Sic S. Augustinus in quæstione de
 arbitrio voluntatis, & Dei gratia ardua,
 & ut ipse ait *lib. de grat. Christi cap. 47. ad
 discernendum difficili*, ita disputavit pro divi-
 na gratia in sua *Epistola ad Sixtum*, ut fue-
 rint ex Monachis Adrumetinis in Africa,
 qui „ cum defenditur Dei gratia, putarent
 „ negari liberum arbitrium, “ ad quorum
 in-

instructionem S. Doctor scripsit librum, cui titulus est, *de Gratia, & Libero arbitrio*, ut habet *lib. 2. Retract. cap. 66.*

§. XLVII.

Non scribunt omnia.

Non tractant omnia; sed in unum aliquod intenti, alia prætermittunt; alia levius atque obscurius exponunt: ea præsertim de quibus nulla suo ævo exorta fuit quæstio: nulla adversantium hæresum veluti tempestas ac procella, contra quam acriore studio & vigilantia niti oportuisset. Tunc minus sollicitos, & minus accuratos ipsa securitas reddebat. Hinc inepte ac maligne silentium ipsorum trahitur ad præjudicium deprehensi, damnatique postmodum erroris.

* Sic Chrysostrum *homil. ad Neophytos*, ubi negat, baptismi „ gratiam in remissione tantum peccatorum consistere, “ S. Augustinus *lib. 1. contra Julianum cap. 6.* ait, loqui de peccatis propriis; dein addit: „ At „ inquires, cur non ipse addidit propria? „ Cur putamus, nisi quia disputans in Catholica Ecclesia, non se aliter intelligi arbitrabatur; tali quæstione nullus pulsa-
„ ba-

„ batur , vobis nondum litigantibus , secu-
 „ rius loquebatur. “

§. XLVIII.

Continent multa ardua.

Tempus edax antiquitatis, quæ extabant Patrum monumenta, multa nobis corrofit, alia confudit. Patres omnes non vixerunt eodem ævo: non erant ejusdem ingenii, indolis, linguæ: non nacti sunt eandem scribendi occasionem. Hæretici, quos oppugnarunt, iisdem vocabulis diversas hæreses sparserunt. Interpretes Patrum frequenter non vertunt exacte. Voces vim habent ex genio, & usu gentis, linguæ, literaturæ. Varia fata experta est literatura. Igitur qui inoffenso pede Patres percurrere, & lustrare vellet, fit peritus oportet variæ literaturæ, linguarum, morum, hæresum, indolis, & genii Patrum, antiquitatis, omnigenæ denique sacrae & profanae eruditionis.

* Mabillonius *de studiis Monasticis* scribit, se accepisse a non indocto viro, intellectum non iri Patres Græcos ab eo, qui Septuaginta,

ta, Homerum, ac Demostenem autographa lingua non legerit. Scripserunt vero Patres græce vel latine, si excipias S. Ephrem Diaconum Edessenum, Barcepham Episcopum Syrum, aliosque paucissimos, qui quum Arabice, Syriace, vel Æthiopice scripserint, Græce redditi sunt, nec ultra lingua apparent primigenia. Nuper tamen Syriaco, Latinoque sermone editus est S. Ephrem opera & studio D. Assemon, cui eam curam demandaverat Cardinalis Quirini.

§. XLIX.

*Privato ingenio igitur non subministrant
necessarium Argumentum.*

Est igitur supra humanam imbecillitatem unanimem, verum, & genuinum sensum Patrum ex ipsorum Scriptis colligere; & talem præsertim, cui tuto, & certa fide confidamus. Sit enim excellentissima nostra peritia, & talis, qualis requiritur ad certam Patrum cognitionem; quis ille est, qui confidat suis privatis viribus adeo, ut sibi certa fide persuadeat, se non errasse in usu suæ facultatis, se esse assecutum certam omnium Patrum mentem?

CA-

C A P U T V.

DE ECCLESIAE JUDICIO.

§. L.

Sed opus est auctoritate Ecclesiae.

Supereſt itaque, ut confirmemur Eccleſiæ auctoritate, „ cujus eſt judica- „ re de vero ſenſu, & interpretatione „ Scripturarum Sanctarum, “ ut profi- tentur Catholici cum *Trid. Seſſ. IV. in Decr. de edit. & uſu Sacr. libr.*

* Sic fit, ut Eccleſia, ſicut quælibet Civitas, regatur *Legibus*, ſeu Scriptura. *Moribus*, ſeu Traditione, *Reſponſis prudentum*, ſeu auctoritate Patrum, & *Conſtitutionibus Principum*, ſeu Decretis & Definitionibus Eccleſiæ. Eam auctoritatem Eccleſiæ paſſim vindicant Theologi, quos vide, & *Canum de loc. Theol. lib. 2. cap. 6. & ſeqq. & lib. 12. cap. 6. Preceptione prima*, ubi hæc notanter leguntur: „ Quod ſi in exploranda Scripturæ intelligentia nullus eſt Eccleſiæ certus „ Judex, audeo dicere Rempublicam fuiſſe „ nullam ſtultius conſtitutam: nullum enim „ diffidorum futurum finem, conſenſionem „ fidelium nullam, nullam fidei unitatem. “

§. LI.

§. LI.

Quæ residet penes omnes Pastores.

Ea auctoritas residet penes omnes Pastores. Nam omnibus Apostolis per Petrum promissæ sunt claves: (a) omnes missi sunt ea potestate, qua Christus missus erat a Patre æterno: (b) Apostolorum potestas debuit durare usque ad consummationem seculi. (c) Igitur durat in Successoribus ipsorum; ipsique sunt de jure divino Magistri & Judices in Ecclesia.

- (a) *Matth. cap. 16. v. 19.* nam „ quod Petro „ dicitur, ceteris Apostolis dicitur, “ inquit S. Ambrosius in *Psal. 38.* (b) *Joan. cap. 20. v. 21.* (c) *Matth. cap. 28. v. 20.*

§. LII.

Qua singuli recte utuntur.

Rite ea utuntur singuli & divisi, & residentes in suis Diocesibus. Nam dum Christus (a) executive conferebat auctoritatem Apostolis, jubebat illos *Euntes docere, Euntes in mundum universum prædicare omni creaturæ*: dividebat igitur illos, & a divisis voluit exerceri aucto-

E

rita-

ritatem, quam ipsis tradebat. Sic auctoritatem sibi traditam se intellexisse, facto suo testati sunt Apostoli, dum Epistolis suis Paulus Romanos, Corinthios, aliosque: Jacobus duodecim Judæorum tribus per diversa loca dispersas: Petrus Judæos per Asiam minorem sparsos: Johannes Parthos, & piam sceminam *Electam* ejusque filios, & sibi charissimum *Cajum*: Judas fideles omnes, instruxerunt. Sic eandem auctoritatem Paulus (b) voluit intelligi a Timotheo Ephesiorum, & a Tito Cretæ Insulæ Episcopis. Sic eam intellexerunt Episcopi omni ævo, quos contra nascentes hæreses viriliter se opposuisse, manifestius est ex Scriptis ipsorum, quam ut id sit necesse probari.

(a) *Matth. cap. 28. v. 19. Marc. cap. 16. v. 15.*

(b) Epistolæ Pauli per se loquuntur. Notanter commendat Timotheo *Epist. 1. cap. 6. v. 20.* „ Depositam custodi devitans profanas vocum novitates. “ Igitur ipsius erat tutam a corruptione fidem præstare. Et *Epist. 2. cap. 4. v. 3. & seqq.* prædicit Timotheo, futurum tempus, quo superbientes Magistri sanam fidem, ut fabulam, traducerent, tunc ait illi: *Tu vigila, in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple, uno verbo: occurre, quam*
 possis

possis optime. Tito cap. 1. §. 7. & 9. pro principio præscribit: *Oportere Episcopum esse firmum in fide, ut possit & docere sanam doctrinam, & eos, qui contradicunt arguere.*

§. LIII.

Subinde recurrendum ad Sedes Majores.

Quod si incendium majus fuisset, quam ut viribus & judicio unius Episcopi definiri & sufficienter extingui potuerit; tunc Episcopus periculum denunciabat vicinis, & contra refractarios a majoribus Sedibus exquirebat remedium, quibus licebat reformare judicia inferiora.

* Eam disciplinam describit nobis Augustinus lib. 2. de Baptis. contra Donatis cap. 3. „ Episcoporum autem litteras, quæ post confirmatum canonem vel scriptæ sunt, vel scribuntur, & per sermonem forte sapientiore cujuslibet in ea re peritioris, & per aliorum Episcoporum graviolem auctoritatem, doctioremque prudentiam, & per Concilia licere reprehendi, si quid in eis forte a veritate deviatum est. Et ipsa Concilia, quæ per singulas regiones, vel provincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritati, quæ fiunt ex universo orbe Christiano sine ullis ambagibus cedere: ipsaque plenaria sæpe priora a po-

„sterioribus emendari, cum aliquo experimento verum aperitur, quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat; “ plenaria scilicet in puncto disciplinæ, vel quæstione facti, vel celebrata, non servatis servandis, in quibus casibus non sunt infallibilia.

§. LIV.

Ejus disciplinæ recentiora vestigia.

Causas fidei primitus fuisse iudicatas ab Episcopis, & in Conciliis particularibus, eos solum latet, qui ignorant genuina prima tempora; imo extant ejus disciplinæ recentiora vestigia.

- * Ex. gr. *Petri Abaelardi* errores in Concilio Sveffionensi an. 1121. & Senonensi an. 1140. damnati sunt a Gallicanis Episcopis, quibus ob illam damnationem Innocentius II. gratulatus est. *Berengarius* in Concilio Parisiensi an. 1050. & Turonensi an. 1055. *Goteschalchus* apud Carisiacum an. 853. *Elipandus* & *Felix* in Synodo Francofordiensi an. 794. damnati sunt. Vid. Natal. Alex. *Hist. Eccl. Sec. XI. & XII. Dissert. VIII. §. 4.*

§. LV.

Potiori jure judicat Rom. Pontifex.

Porro si Episcopi per orbem sunt Doctores, Custodes, & Vindices fidei; id potiori jure est Romanus Pontifex, qui Primatûs prærogativa gaudet in Universa Ecclesia, & ideo per fidei definitiones recte studet conservandæ Unitati Ecclesiæ, cujus ipse est centrum. *Sed hodie causæ fidei sunt Reservatum Summi Pontificis.*

* Illud Reservatum inductum est per octo, vel novem Decretales Isidorianas, quas pro Pontificia Infallibilitate producit Canus *de loc. Theolog. lib. 6. cap. 4.* Ceterum Petrus de Alliaco, postea Cardinalis, cum aliis deputatis a S. Facultate Parisiana Doctoribus contra Fr. Joannem de Montefono declaravit hanc propositionem: *Ad solum Summum Pontificem pertinet eorum, quæ tangunt fidem, examinatio, & decisio:* continere manifestam hæresim, imo multas hæreses. Vid. Natal. Alex. *cit. Dissert. VIII. §. 24.*

§. LVI.

Quibus debemus obsequium & reverentiam, internam etiam.

Per se consequitur, deberi obsequium & reverentiam dictis Summi Pontificis,

Conciliorum, Episcoporum Judiciis. Etenim posse pro jure suo efficaciter decernere, & debere obedire sunt correlativa. Igitur si est potestas decernendi in Prælatibus; est quoque in fidelibus obligatio parendi definitis, eaque non externa; sed in animo & interna; est enim fides animi magis, quam oris. Profecto fideles pie, humiliter, & pacifice semper susceperunt laudata judicia, persuasi illa esse doctrinam Magistrorum Ecclesiæ, vocem Pastorum, & eorum, quibus dictum est, *qui vos audit, me audit*, (a) ita ut ipsi Hæretici ausi non sint controvertere, an ea judicia sint vera, vel falsa, & eo nomine illa eludere; sed recurrerint ad alios colores: subreptum videlicet fuisse Episcopis: fuisse sibi impactas calumnias, vel ad alias hujusmodi excusationes. Nec est timendum a labilitate præfatorum judiciorum; quia pertinet ad divinum consilium, ut si error contingat, is pie credentibus non noceat, prodeat, nec amplius propagetur.

(a) *Luc. cap. 10. v. 16.*

* Hinc quamvis in quæstionibus facti non revelati non sit irrefragabile Universalis etiam Ecclesiæ judicium; *Vid. Joan. Opstraet de*
lcc.

*loc. Theol. Dissert. IV. q. 5. §. 2. num. 3. merito tamen S. Facultas Parisiana die 1. Septemb. anno 1704. occasione famosi casus conscientiae, cujus hæc erat propositio: Il lui suffit, d'avoir une soumission de respect et de silence, pour ce que l'Eglise a decide sur de la fait de Jansenius; quam declaravit, „ damnandam, „ ut temerariam, scandalosam, injuriosam „ Summis Pontificibus, & Episcopis Galliae, „ atque etiam ut præbentem occasionem renovandæ ex integro post damnationem „ Jansenii doctrinæ, & in quantum eadem „ propositione dicitur illud obsequium reverentiæ, & silentii sufficere etiam iis, „ qui subscripsere formulæ fidei, quæ adjectum habet juramentum ex sanctione „ Alexandri VII. prædictis notis hanc esse „ addendam, ut & adjicit, nempe quod „ foveat mendacia, & perjuria. “ Hanc declarationem confirmavit Clemens XI. Const. *Vineam Domini Sabaoth.* die 15. Jun. 1705. quam solemniter recepit Gallia.*

§. LVII.

Non fundant necessarium fidei argumentum.

Non tamen necessario, & conclusione ad fidem Catholicam pertinente ex iis concludit Theologus. Nam fidei Catholicæ assensum debemus iis duntaxat, quæ in verbo Dei revelata nobis credenda proponit Universalis Ecclesia. Atqui

Universalis Ecclesia non est Summus Pontifex, non quodcunque particulare Concilium, minus Episcopus. Igitur ipsorum judiciis fidei Catholicæ assensum non debemus, nec ex iis necessario concludimus.

* Immerito quod asserui de **Judicio Summi Pontificis**, offendit nonnullos Theologos. Nam Celeber. Franciscus Suarez *de fide disp. 4. Sect. 7. num. 11.* quando, inquit, Pontifex solum adest per Legatos sine instructione particulari, & totum Concilium aliquid definit cum Legatis, est grave dubium, an tale Concilium possit errare. *Nam in hoc sunt opiniones inter Catholicos.* Parisienses enim & alii, qui credunt tale Concilium esse supra Pontificem, consequenter affirmant ejus definitionem esse infallibilem, quia est a suprema potestate, & illud Concilium universalem Ecclesiam repræsentat. Contrarium vero docet Cajetanus, & alii, *quia verissimum est, Papam esse supra Concilium. Ego autem breviter censeo, Concilium illud non esse Regulam fidei, quia ejus auctoritas infallibilis est sub opinione.* Ita Suarez apud Ill. Bossuet *Defens. Declar. Cleri Gallic. part. 1. lib. 2. cap. 10.* Sed etiam auctoritas infallibilis Papæ sub opinione est; id non diffitetur Suarez: id ipse sentio. *Vid. Joan. Opsraet de loc. Theol. Diss. V. qu. 4.* Ergo non est Regula fidei.

Sed demus interea, quod scribunt Illustrissimi Adrianus, & Petrus de Wallenburch in *Examine 3. de Principio Catholico Tractatus Generalis de Controversiis Fidei §. De propositione Ecclesiæ. Propos. 2.* „ Longe verius esse, infallibilitatem Pontificiæ Definitionis & Propositionis non pendere a Concilio Generali; adeoque Pontificem etiam circa dubiam aliquam fidei quæstionem infallibiliter definire: “ Sit hæc longe communior, & verior Theologorum Sententia, ut *ibid.* affirmant laudati Præsules; attamen *ibid. Prop. 3.* fatentur, „ non esse certam, „ nec apud Catholicos undequaque extra Controversiam; imo inter ipsos Catholicos etiamnum controversam “ docent ex *Tannero* expresse *tom. 3. disp. 1. qu. 4. dub. 6. assert. 6. n. 248.* Alphonso de Castro de *justa hæretic. punit. lib. cap. 5.* quod minime dubito, hodie liberius asseruissent post excussos pulveres imposturæ Isidorianæ, qui adeo offecerunt luminibus Doctis. Cani, ut postquam Pontificiam infallibilitatem superædificasset potissimum falsis Decretalibus de *loc. Theol. lib. 6. cap. 4.* contrariam sententiam neget esse *opinionem*, *ibid.* „ *si opinio* „ tamen dicenda est, quæ adeo certis argumentis reffelletur, “ & eam affirmet errorem damnabilem, *ibid. cap. 7.* „ Nolumus „ hic nos Ecclesiæ sententiam prævenire, „ sed si ad Generale Concilium referatur, „ hæreseos nota errori illi inuretur. “ Consequitur igitur ex hac non recentiorum, & studiis addictorum doctrina, Papæ auctorita-

tem non esse infallibilem fidei Regulam. Hinc
 rectissime statuunt Doctissimi Colonienſis,
 & Moguntinus Suffraganei in *Laud. Tract.*
Propoſ. 3. „ In diſputatione contra Adver-
 „ ſarios fidei Catholicæ ſatis eſt, id quod
 „ apud omnes Catholicos in Confefſo, &
 „ de fide certum, atque adeo proprie con-
 „ tra ipſos controverſum eſt, defendendum
 „ ſuſcipere, Pontificem nimirum, ſi cum
 „ Generali Concilio aliquid circa fidem de-
 „ finiat, errare in definiendo non poſſe; “
 in quo convenire omnes Catholicos teſten-
 tur *Laud. Præſules. Vid. ſupra S. 42.*

§. LVIII.

Sed ſolum probabile.

Ex iisdem tamen concludit pro-
 babiliter. Ecquidem etſi Rom. Pontificis
 Judicium non ſit irreformabile; eſt ni-
 hilominus Judicium Epifcopi illius Ec-
 cleſiæ, cujus fides *annunciatur in univerſo*
mundo, (a) & ad quam propter potentio-
 rem *Principalitatem neceſſe eſt omnem conve-*
nire Eccleſiam. (b) Conciliis Provincia-
 libus nemo denegabit probabilitatem, qui
 cogitaverit, haectenus illa raro defeciſſe,
 & rectam ut plurimum tenuiſſe fidem. (c)
 Sunt quoque Judicia Epifcoporum, etſi
 non conferenda cum prioribus, probabi-
 lia,

lia, utpote eorum, quos *Spiritus Sanctus* posuit regere *Ecclesiam Dei*. *Act. cap. 20.*

- (a) *Irenæus lib. 1. cap. 3.* (b) *Idem lib. 3. cap. 3. Vid. supra §. 29.* (c) *Canus de loc. Theol. lib. 5. cap. 4 Concl. 6.* observat ex innumeris Conciliis Provincialibus vix quinque aut sex reperiri, quæ a recta definiendi ratione, ac via declinarint.

§. LIX.

Necessarium vero, si accedat consensus Ecclesiæ.

Subinde subministrant Theologo necessarium argumentum ; Si ipsis videlicet accedat tacitus, vel expressus Universalæ Ecclesiæ consensus ; hoc est, si quod Papa, vel Concilium aliquod definiert, unanimi & perseverante praxi omnium, tum Pastorum, tum Fidelium, probatum sit ; vel tacite saltem, si scilicet illud toto orbe vulgatum sit, nec peculiariter reprobatum ; errorem enim universalem, diuturnum Ecclesia, quemadmodum praxi sua laudare ; sic diutius tacita dissimulare nequit, quum „ error, cui non resistitur, approbe- „ tur ; “ repugnet vero Ecclesiam uni-
ver-

versam, etiam prout cœtus est ex Pastoribus, & Fidelibus, errare. (b)

(a) *Can. Error. Dist. 83.* (b) *Vid. supra §. 30.*

* Si excipias fors Apostolica, primis tribus Seculis nulla extiterunt Concilia Generalia; extiterunt vero iisdem, & posterioribus Seculis innumeræ hæreses, quibus suffecit opponere, *vel* Particulare Judicium Papale, Synodale, Episcopale; *vel* apertam fidei veritatem, & hæresis vanitatem; *vel* Doctorem Catholicum, qui hæresim impugnaret, post quæ accedente consensu Universalis Ecclesiæ hæreses dissipatæ sunt. Hæc colligimus ex Augustino *lib. 4. ad Bonifacium cap. 12* „ Quid ergo est, quod dicunt de „ Simplicibus Episcopis sine Congregatione „ in locis suis sedentibus extorta subscriptio „ est? Nunquid . . . Congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciæ damnaretur; quasi nulla hæresis aliquando, nisi Synodi Congregatione damnata sit. Cum potius rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint incomparabiliter plures, *quæ ubi extiterunt, illic improbari, damnarique meruerunt. Atque inde per ceteras terras devitandæ innotescere potuerunt.* “

§. LX.

*Item probabilius, si accedat Judicium
Episcoporum dispersorum.*

Quantam fidem faciant Episcopi, si universi per orbem sparsi, prælucente judicio Summi Pontificis, vel Concilii alicujus particularis, suis judiciis concurrant ad probandam eandem veritatem? apte hic exquires. Ego arbitror, hujusmodi judicium esse irrefragabile. Constat enim ex dictis, (a) Episcopos dispersos per orbem esse veros, & legitimos Judices, & Interpretes verbi Dei. Universis promissus est Spiritus Sanctus. Idem Spiritus veritatis ad robur, & firmitatem prædicationis promittitur Apostolis dispergendis, missis in mundum: *Euntes . . . docete . . . Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem seculi.* (b) Quidni igitur etsi singuli sint errori obnoxii; quum pecculiariter assistat Divinus Spiritus omnibus, omnesque sequatur; omnes etsi locis divisi infallibiles sunt in suo Judicio?

(a) *Supra §. 52.* (b) *Matth. cap. 28. v. 19.*
E^o 20.

* Quam tueor sententiam immerito asserit *parum firmam* Justinus Febronius *lib. de Statu Eccl. & legit. Potest. Rom. Pontif. cap. 6. §. 8.* vultque ex Gersonio, & Almaino Ecclesiæ esse quidem datam *irrefragabilis* iudicii auctoritatem; attamen ut talem nonnisi *sub modo*, hoc est, congregatæ in Concilio. Ast repeto esse *firmissimam*; sed fateor nondum inter omnes Catholicos in confesso, & fide Catholica certam, seu talem, quæ ab omnibus defendi *necessario* debeat, qui Ecclesiæ Catholicæ filii sunt. Profecto est Regula Veroniana Fidei Generalis: „ Illud „ omne, & solum esse de Fide Catholica, „ quod est revelatum in verbo Dei, & pro- „ positum omnibus ab Ecclesia Catholica, „ Fide Divina credendum. “ Quæ sit illa Ecclesia, & quomodo proponat, *infra* ita declarat: „ Sed quo proponente illud „ Verbum, & ejus sensum docente? Præ- „ sertim ut sit *Catholica*, id est, Fideles „ omnes adstringat? Quo? Nisi: *Concilio* „ *Catholico*, id est, *Universali*, sub direc- „ tione Pontificis expresse aliquid definiente, „ aut annunciante, aut sane *ex sensu omnium,* „ *tum Pastorum, tum Fidelium, velut practi-* „ *ce elloquente.* Ita in Excerpto ex Regula Fidei Francisci Veronii, edito Viennæ typis Gregorii Kurtzböck 1743. Doctrina Veronii est approbata ab omnibus Sorbonnæ Doctoribus in plena Congregatione Facultatis Theologicæ, recepta anno 1645. in Generali Conventu ab Univerſo Clero Gallicano, laudata a Doctiss. Episcopis de Wallenburch.

burch. In Regula Veroniana dupliciter Ecclesia proponit credenda, *testimonio*, seu praxi universæ Ecclesiæ extra Concilium, & *judicio* Episcoporum in Concilio congregatorum. Docet regula Veroniana, quod est extra Controversiam apud Catholicos. Igitur indicat non esse extra controversiam *Propositionem*, quæ fit *per iudicium Episcoporum dispersorum*. Unde *arg. propos. 3. DD. de Wallenburch supra §. 57.* irrefragabilitas illius Iudicii, & conclusiones inde deductæ contra fidei adversarios non sunt urgendæ, ut dogma Catholicum. Si tamen omnes Episcopi consentiant; efficaciter consensus ipsorum urgeri potest, non tam *ut iudicium*, quam *ut testimonium Traditionis*, quum sublimiorum ipsi sint Depositarii & Testes. Sed ad multam cautelam recogitandum, Pelagianos pertinaces in suo errore, & superbos petiisse, „ ut propter se Orientis, & Occidentis Synodus congregaretur. Orbem „ quippe Catholicum, quoniam Domino „ eis resistente pervertere “ nequibant, „ saltem commovere “ conabantur „ post „ factum illis competens sufficiensque iudicium, “ teste Augustino *lib. 4. ad Bonifacium c. 12.* Cum omnibus bonis S. Doctor clamabat: „ Redarguite contradicentes, & resistentes ad nos perducite. Jam enim de „ hac causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: inde etiam rescripta „ venerunt. Causa finita est. “ *Serm. de verb. Apost. cap. 10.* Non opus erat Concilio Generali; interea congregato contra
Ne-

Nestorium Ephesino damnatus est Pelagianorum Coripheus Cœlestius *Can. 1. & 4.* Patres „ perlectis in S. Synodo Commem-
 „ tiorum Actis in depositione impiorum
 „ Pelagianorum, & Cœlestianorum, quæ a
 „ tua pietate de ipsis constituta sunt, judi-
 „ carunt & ipsi “ solida, firmaque permanere, ut ajunt in *Epist. Synod. ad Cœlestinum*, quorum factum collaudavit Cœlestinus in sua *Epist. ad Concil. Ephes* quod obstinatis abstulerint *extremum illud*, quod *spem de Synodo hucusque gesserunt.*

§. LXI.

Ecclesia ultimato judicat in Concilio Generali.

Magis arduis controversis occurritur ultimato & irrefragabili legitimi Oecumenici Concilii judicio, quo per Episcopos, tanquam visibilia instrumenta, Paracletus Spiritus Sanctus, quem missurus erat Pater cœlestis in nomine Christi, loquitur, & docet nos omnia, quæcunque dixit nobis Magister noster Christus, manens in terra. (a) Quemadmodum igitur vera sunt, quæ revellavit Ecclesiæ *veritas* Christus; ita vera sunt, quæ per Concilium Generale loquitur Paracletus *Spiritus veritatis.*

(a) *Joan.*

(a) *Joan. cap. 14. v. 25.*

* Concilium Generale non potest deviare a veritate; nam „ id Religionis æternum servandæ necessitas postulat; id humanæ rationis imbecillitas exigit; id Christus pollicitus est; id ubique, & semper, & concorditer credidit Ecclesia Dei, statuerunt Concilia, tradiderunt Patres. “ Ita breviter, & pulchre Muratorius *de Ingenior. moderat. in Relig. negot. lib. 1. cap. 23. §. 1.*

§. LXII.

Exigente publica necessitate, aut utilitate.

Concilia Generalia non celebrantur, nisi exigente publica Fidelium necessitate, aut utilitate; non enim expedit, nec decet Summam Ecclesiæ Majestatem detineri iis, quæ expediri possunt sollicitudine inferiorum Magistratum.

* Alia sunt omnino, alia sunt ex parte Fidelibus necessaria. Prima appellamus, quæ qui jam adultus, & mentis compos ignorat, a Regno Dei arcebitur. Fidelibus ex parte necessaria nuncupamus, quæ ignorare quidem licet, sed aut negare, aut in iis errare nefas est. Utilia sunt, quæ homini Christiano conducunt, ut facilius cœlum consequatur, & infernum evitet; hæcque alia in mera contemplatione versantur, & fidem tantummodo postulant; alia præter contem-

plationem, & fidem, actionem quoque respiciunt, qualia sunt, quæ de moribus in Religione traduntur. Concilium igitur ex gr. ex publica necessitate providet, ut fideles habeant rectam fidem credibilium de necessitate medii; item eorum, quorum error everteret fidem, & bonos mores, non aliquorum cura particulari emendabilium; sed totius Ecclesiæ. Contra nec ex necessitate, nec ex utilitate dirimit controversias, quæ quidem aliquatenus contingunt Revelationem divinam; attamen absque fidei, & morum detrimento, non tam in Ecclesia, quam in angulis otiosorum, disputantur a fertili cerebro Scholasticorum; quas si definire vellet, utpote quum sint infinitæ, quam supervacaneam, & incredibilem sibi crearet molestiam? & quam amplam ingeniis immoderate curiosis occasionem non daret novas excogitandi quæstiones? Vid. Murator. cit. lib. 1. cap. 13.

§. LXIII.

Infragabiliter solum ex Revelatis.

Infragabili Judicio non decernunt, nisi de iis, quæ in verbo Dei scripto, seu tradito continentur. Nam Christus ad hoc erat venturus in mundum, ut nobis perfectam annunciaret doctrinam. (a) Id præstitit, & eandem jussit Apostolos præ-

prædicare doctrinam, in eaque incorrupte prædicanda ipsis promisit Paracletum Spiritum. (b) Non igitur Ecclesia facit nova dogmata, quia non est organum novæ revelationis; neque est opus nova revelatione; sed solum Judex, & Interpretus est revelationis primitus factæ: ex verbo Dei siqua sunt implicita, inchoata, & informia per rectam interpretationem, & legitimam argumentationem eruit, accurat, & polit; siqua jam expressa, & enucleata, consolidat, & firmat; siqua jam confirmata & definita, custodit. (c)

(a) *Joan. cap. 4. v. 25.* (b) *Matth. cap. 28. v. 20. & Joan. cap. 14. v. 24. & seqq.* (c) *Lirinens. Commun. advers. hæres. capp. 22. & seqq.*

§. LXIV.

Unde est regula dogmatis discernendi.

Ea igitur solum Definitio Dogmatica est, quæ est eorum, quæ & potuerunt revelari a Deo, & a Christo, vel a Spiritu Sancto Apostolis tradi Ecclesiæ communicanda, & de facto revelata & tradita sunt. Si alterutrum desit; dogma non est.

* Non negamus potuisse Deum nova aliqua revelare a temporibus Apostolorum ; sed nisi mancam & imperfectam velimus dicere Christi doctrinam ; id minime fuisse necessarium, affirmemus oportet. Hinc Revelationes, quæ dicuntur factæ ad solatium quarundam Sanctarum foeminarum, Brigittæ, Catharinæ Bononiensis, Catharinæ Senensis, Angelæ Fulginatis, Hildegardis, Gertrudis, quia factæ non sunt ad necessitatem Ecclesiæ ; non fundant commune Ecclesiæ dogma, nec ullus hactenus gravis Theologus eas judicavit habere fidei certitudinem. Ita Muratori. *de ingen. moderat. lib. 1. cap. 17.*

§. LXV.

Fides subinde non deneganda etiam non Revelatis.

Cave tamen, ne lædas subinde conscientiam non credendo Ecclesiæ ob defectum Revelationis ; fit enim sæpe *Conclusio* ex præmissis, altera revelata ; altera moraliter evidenti, ita ut evidentiam ejus contestetur assensus Ecclesiæ, & populi multitudo. Istiusmodi *Conclusio* non est quidem dogma Catholicum, quod credere tenentur, quicumque sunt filii Ecclesiæ ; est tamen dogma Theologicum, cui refragari non licet ex eo
solum

solum motivo, quod revelatum non fit, nisi evertere velimus Ecclesiam; imo Rempublicam Universam: imo nisi velimus nihil credere, & pejores esse Academicis & Scepticis.

* Ex. gr. De fide est: *colendum esse verum Rom. Pontificem: Infallibile esse legitimum Concilium Oecumenicum*; aut solum evidens est: *Pium VI. esse verum Pontificem*, evidentia contestata ab Ecclesia, & populi consensione: evidens est, *fuisse vere Episcopos, qui confederunt in Concilio Trid.* hoc tamen prætextu non absque crimine negaretur *cultus Pio VI. Fides Concilio Trid.* Vide Murator *de Ingen. moderat. lib. 1. cap. 18.* Hujusmodi dubietas quæcumque purgatur per consequentem unanimum, constantem Ecclesiæ consensum; sic ex. gr. Si non fuissent veri Episcopi, qui Tridenti confederant, illius Concilii definitiones vim obtinuissent a concordi, & diuturna ducentorum jam annorum consensione.

§. LXVI.

Definiunt adhibita diligentia.

Quia Concilia eruunt ex Verbo Dei dogmata, & Verbi Dei testis, & interpretis est Ecclesia, vel moribus & praxi Fidelium, vel Patrum doctrina

eloquens sensum verbi Dei ; facile conjicimus magna opus esse attentione , & sollicitudine in definiendis fidei dogmatibus.

* Præluxerunt exemplo Apostoli , qui nonnisi multa sollicitudine : *Cum autem magna conquisitio fieret, Act. cap. 15. v. 7.* quæstionem de necessitate observantiæ legalis defini-
verunt.

§. LXVII.

Hinc non desiniunt, nisi quod est in quæstione.

Et quia ista sollicitudo cadit in illud , quod est de instituto quæstionis definiendæ ; Conciliorum decreta nonnisi in eo puncto judicium certum continent, quod concernit præcipuum institutum ; cetera autem ,, quæ in Conciliorum decretis, inquit Canus, (a) *vel explicandi* ,, *gratia inducuntur, vel ut objectioni* ,, *respondeatur, vel etiam obiter, & in* ,, *transcursu præter institutum præci-* ,, *puum, de quo erat potissimum con-* ,, *troversia ; ea non pertinent ad fidem,* ,, *hoc est, non sunt Catholicæ fidei ju-* ,, *dicia. “*

(a) *Lib. 5. de loc. Theol. cap. 5. qu. 4.*

Ex. gr. Innocentius III. in Conc. Lateran. IV. relatus *cap. Firmiter. 1. de Summ. Trinit.* definit. „ Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod unus solus est verus Deus . . . Creator omnium visibilium & invisibilium, spiritualium, & corporali-um: qui sua omnipotenti virtute simul ab initio temporis utramque de nihilo condidit Creaturam, spiritualem & corporalem; angelicam videlicet & mundanam. “ id solum definit: *Deum esse Creatorem omnium*; & cetera ponit explicandi gratia. Certe post Innocentium fuere Philosophi, & Theologi, qui asseruerunt, *Angelos esse corporeos*: & *Angelos fuisse creatos ante mundum corporeum* non esse fidei contrarium putavit S. Thomas *1. par. qu. 61. ar. 3.*

§. LXVIII.

Sunt quoque firma motiva definitionis.

Sed Patres in Conciliis moventur ad definiendum certis quibusdam rationibus. Rationes igitur illas necesse est esse non minus irrefragabiles, quam ipsam definitionem; illis enim nutantibus, quomodo imposita definitionum moles firma subsistet?

* Solent Concilia plures conglomerare rationes, alias certas, alias verisimiles, & pro-

babiles, quarum omnium summum pondus est a certa dogmatis, quod rationibus suadetur, existentia in Scriptura, & Traditione; sed singulas rationes esse certas non est necesse. Sic dum Patres citant in definiendo plures textus Scripturæ; non est necesse singulorum textuum sensum esse certum, sed aliquorum sufficit esse probabilem. Vid. Murator. *de Ingen. moderat. lib. 1. cap. 13.*

§. LXIX.

Reliqua vel probabilia sunt, vel non sunt contra fidem.

Reliqua vero, quæ in Conciliorum definitionibus obiter, & in transcurso præter institutum præcipuum proferuntur, nec ibidem repudiantur, quamquam fidei non habeant firmitatem, semper tamen sequitur, aut illa esse præter fidem, aut non esse contra fidem. Ea enim ex professo & aperte non approbando, Ecclesia decretis fidei nondum intulit. Et rursus non refellendo, tacite docuit, ea a fidei doctrina minime abhorrere. Dissimulare enim Conciliis licet, quæ ad fidem non pertinent: at fidei repugnantia dissimulare non licet; error enim cui non resistitur, approbatur; nisi forte ejusmodi dissimulatio

latio inde oriatur, quod obvie non pateant, requirantque maturius examen.

- * Ex. gr. Angelos non præextitisse mundo corporeo, S. Thomas 1. par. qu. 61. ar. 3. putavit esse probabilius. Ut probabilius id adoptavit Innocentius III. in cit. cap. *Firmiter*, vel saltem ut non contrarium Fidei. Vid. Murator. cit. lib. 1. cap. 13.

§. LXX.

Subinde definiunt opinando.

Definitiones Conciliares non sunt accipiendæ ultra intentionem Concilii; quapropter si Concilium definit solum opinando aliquid, ejus definitio, non tam definitio, quam opinio est, & solum supeditat probabile argumentum.

- * Ex. gr. Durandi opinio, qua arbitratur Christianos ex paganismo conversos posse retinere plures uxores, quas sibi desponderunt ante baptismum, quod sicut Patriarchæ antiqui; sic Pagani de jure naturæ valide contrahant cum pluribus, nec unda baptismi solvat, quod jure naturæ validum est; non reprobatur cap. 8. de *Divort.* nam solum dicitur: „ Verum absolum hoc videtur & „ inimicum fidei Christianæ. “ Verbum ve-

ro videtur judiciorum infirmat certitudinem.
Ita Canus *lib. 5. de loc. Theol. cap. 5.*

§. LXXI.

Subinde certo judicio.

Et tunc duntaxat certum Conciliorum Judicium est, quando declarant fatis, se ex certo & ultimo judicio quidpiam definivisse. Absque piaculo enim refragari non licet Definitionibus Conciliorum. Igitur ut debitum ipsis præstetur obsequium, fatis proponi illas necesse est.

§. LXXII.

Cujus notæ sunt. Ima Si id manifesto dicant.

Subinde id Concilium *expressis, & definitis verbis* declarat, se videlicet definire, ac terminare.

* *Ex. gr. Trid. Sess. XIII. in Decreto de Euchar. cap. 1. ait. „ Principio docet Sancta Synodus, & aperte, ac simpliciter profitetur, „ in almo S. Eucharistiæ Sacramento, post „ post panis & vini consecrationem, D. N. „ Jesum Christum, verum Deum atque hominem, vere, realiter, ac substantialiter „ sub*

„ sub specie illarum rerum sensibilibus con-
„ tineri. “

§. LXXIII.

2da Anathema latum.

Si vero obscurius exprimit Con-
cilium iudicium suum; illud debet colli-
gi ex notis aliquibus; qualis est, si *ana-*
thema ferat in contrarium sentientes. Ana-
thema enim præscindit a corpore Eccle-
siæ membrum corruptum; nemo vero
corruptus est, qui conservans rectam fi-
dem animatur spiritu Ecclesiæ. Igitur
præscindit solum illos, qui recedentes a
recta fide, exanimis sunt spiritu fidei
Ecclesiæ.

* Ex. gr. *Trid. cit. prox. Sess. can. 1.* „ Si
„ quis negaverit in SS. Eucharistiæ Sacra-
„ mento contineri vere, realiter, & sub-
„ stantialiter corpus & sanguinem, unacum
„ anima, & Divinitate D. N. J. Christi . . .
„ anathema sit. “ Hæc regula maxime ob-
servanda est in *Trid. Decretis* intelligendis,
quum enim *Trident.* quod fufius in *Decretis*
statuit & declaravit, præcisus terminis in ca-
nones redegerit; illud tandem *ibid.* est certo
& ultimo iudicio definitum, quod statu-
tum & declaratum in *Decretis*; & cujus
con-

contrarium anathematizatum in Canonibus invenitur.

§. LXXIV.

3tia Excommunicatio ferenda.

Vel si in eos, qui contrarium dogmatizaverint, sententiam excommunicationis ferri jubeat.

* Ex. gr. Honorius III. *cap. 7. de Heret.* rescripsit Rhemenfi Archiepif. „ *Mandamus* „ *quatenus sub anathemate interdicas*, nequis „ *de cetero audeat dicere*, Christum non „ *esse aliquid secundum quod homo.* “

§. LXXV.

Subinde afficiunt modum, & non substantiam doctrine.

Subinde *anathema*, seu *excommunicatio* non fertur contra eos, qui sequuntur doctrinam quoad substantiam; sed solum contra eos, qui excedunt in modo tradendi doctrinam; & tunc *anathema* non est nota definiti dogmatis.

* Ex. gr. *Trid. Sess. XXIV. de Matrimonio can. 7.* „ *Siquis dixerit. Ecclesiam errare,* „ *cum docuit, & docet, juxta Evangelium,* „ *cam,*

„ cam, & Apostolicam doctrinam, propter
„ adulterium alterius conjugum matrimoniū
„ vinculum non posse dissolvi . . . ana-
„ thema fit. “ Quo canone non sunt dam-
nati Græci inauditi, apud quos matrimo-
nium dissolvitur propter adulterium, ut re-
monstraverat Orator Venetus in Concilio,
& obtinuit reformationem canonis, qui prius
sic concipiebatur: *Siquis dixerit, propter
adulterium &c.* sed solum cohibuit Concilium
modum & temeritatem Protestantium, qui
erroris insimulabant Latinos propter doctri-
nam & praxim eorum.

§. LXXVI.

Nota Si adversarii declarentur hæretici.

Si denique contrarium dogmati-
zantes manifesto damnentur, seu decla-
rentur Hæretici.

* Ex. gr. Innocentius III. in Concilio Lateran.
IV. relatus *cap. 2. de Summ. Trinit.* decer-
nit eum, qui doctrinam Abbatis Joachim,
quæ adstruebat trium Personarum unitatem,
non esse secundum naturam, sed quasi col-
lectivam & similitudinariam, quemadmo-
dum multi homines unus populus, & multi
fideles una Ecclesia, defendere, vel appro-
bare præsumperit, *tanquam hæreticus ab om-
nibus evitetur.* Item Gregorius X. in Con-
cilio Lugdunensi II. relatus *cap. unic. de Summ.
Trinit.*

Trinit. in 6. „ Sacro approbante Concilio,
 „ ait, *damnamus, & reprobamus omnes*, qui
 „ negare præsumperint, Spiritum S. ex
 „ Patre, & Filio procedere. “

§. LXXVII.

*Denique colligitur ex praxi & sensu
 Ecclesiæ.*

Si quid vero vel in Definitione
 conciliari obscurius est, vel de concilii
 œcumenicitate, aut legitimitate dubium,
 aut controversum; declaratur, & corro-
 boratur unanimi sensu, praxi, accepta-
 tione Ecclesiæ.

* Sic irreformabile, & irretactabile esse judi-
 cium Concilii *Nicæni*, affirmabat Athana-
 sius *Epist. ad Africanos Episcopos*, quia in-
 quiebat, „ Huic certe Concilio *Universus*
 „ orbis assensum præbuit. “ Chalcedonensis,
 quia inquiebat Leo *Epist. ad Leonem August.*
 non licere, quod „ *Universa Ecclesia am-*
 „ *plexa est*, ad arbitrium hæreticæ petitionis
 „ infringere. “ Vid. Joan. Opstraet *de loc.*
Theol. Diss. IV. qu. 1. num. 6. Sic fit, ut
 mutuo se adjuvent *Testis, & Judex* Eccle-
 siæ; quod enim in *Testimonio* practice elo-
 quentis Ecclesiæ obscurius est, illud decla-
 rat *Judicium* Ecclesiæ; & quod minus cla-
 rum, vel nondum satis solidum in *Judicio*
 Ec-

Ecclesiæ ; illud declaratur, & consolidatur
Ecclesiæ praxi, acceptatione, sensu, &
testimonio.

§. LXXVIII.

*Scripturis proxime accedit auctoritas Con-
ciliorum.*

Est igitur primarium, & generale
Principium Theologiæ Verbum Dei, seu
scriptum, seu traditum, cujus verum &
genuinum sensum colligimus ex sensu
omnium, tum Pastorum, tum Fidelium,
practice veluti eloquentium, qui deposi-
tarii sunt Verbi Dei; vel certe ex doctri-
na Patrum, qui in Ecclesia Magistri &
Doctores probabiles extiterunt. Sed
quemadmodum verum & genuinum sen-
sum Verbi Dei, ita verum & genuinum
sensum praxis & doctrinæ Universalis
Ecclesiæ privato ingenio non sine peri-
culo erroris est determinare. Hinc in-
digemus iudicio, & Magisterio vivæ
vocis Ecclesiæ, cujus folius ore Spiritus
ille veritatis loquitur. Quamobrem post
divinam Scripturam proximum habent
auctoritatis gradum Concilia præsertim
Generalia.

* Noverat S. Augustinus Traditionem esse canonicam Fidei regulam; attamen hanc non sufficere subinde, & ultimo esse recurrendum ad Concilii auctoritatem, satis indicat, dum ita excusat S. Cyprianum sæpe *alibi*, & *lib. 2. de Baptif. contra Donatif. cap. 8.*, Sed
 „ quia tunc non extiterant, nisi qui ei *con-*
 „ *ſuetudinem* opponerent: defenſiones autem
 „ ipsius conſuetudinis non tales afferrent,
 „ quibus illa talis anima moveretur, noluit
 „ vir graviffimus rationes ſuas, etſi non ve-
 „ ras (quod eum latebat) ſed tamen non
 „ victas *veraci quidem, ſed tamen nondum af-*
 „ *ſertæ conſuetudini* cedere. “ Vid. Dionyf. Petavium *Theolog. Dogmat. Prolegom. cap. 2. §. 1.*

§. LXXIX.

Unde Theologus deſumit argumentum neceſſarium.

Atque hoc argumentum, quod ex Verbo Dei, ejusque Interprete Catholica Eccleſia, atque ab eadem Eccleſia receptis Conciliis ducitur, eſt neceſſarium, & quod certam habet, & ad aſſenſum cogentem concludendi firmitatem.

* Quapropter apte Muratorius *lib. de Ingen. moderat. 1. cap. 12. §. 3.* „ Ubi enim di-
 „ vina revelatio occurrit, ubi Eccleſia juſ
 „ decer-

„ decernendi habuit atque decrevit ; tunc
„ recta ratio monet ; repudiendas esse inge-
„ ni nostri fallaces argutias , & audienda
„ esse Dei & Ecclesiæ fidissima Edicta . “

Vid. Petav. loc. prox. cit. §. 2.

C A P U T VI.

DE PHILOSOPHIA.

§. LXXX.

Succedit opinio.

Quod si alterutrum absit ; dum adest scilicet probabilis Scriptura ; si absit testimonium practice, vel doctrinaliter Interpretis Catholicæ Ecclesiæ : vel dum cum Scriptura simul adest hujusmodi probabile testimonium ; si absit ejusdem Ecclesiæ Catholicæ judicium, atque publicum magisterium ; tunc innitimur particulari, privato, fallibili judicio ; nec nisi in probabilibus versamur.

* „ Quum vero divina Revelatio, ait Mur-
„ ratorius *loc. prox. cit.* desideratur, & aut
„ Ecclesiæ nullum ferendæ sententiæ jus
„ fuit, aut nulla adhuc inde manavit sen-
„ tentia, liberum erit ingenio nostro iis in
„ rebus sentire, quod veritati propius vi-
„ debitur. “ *Vid. Petav. prox. laud. loc.*

G

§. LXXXI.

§. LXXXI.

Haurienda ex fontibus Dogmaticis.

Divina Revelatio est quidem perfecta; attamen non omnia quæ in ea continentur, eruta, definita, & ad credendum proposita sunt ab Ecclesia. Hinc cogimur subinde Scripturas lustrare, ipsarum sensum ex Traditione colligere, ex similibus Conciliorum definitionibus Traditionem firmare, & corroborare. Unde consequitur, eosdem fontes esse opinionis in Theologia, qui sunt Dogmatis.

§. LXXXII.

Est necessaria Philosophia.

Est vero Philosophia, eaque Rationalis, quæ docet, ratiocinari: ex notis ignota inferre: consentanea, & copulata conjungere: separare disjuncta & difformia: quæ viam & ordinem tum discendi, tum docendi præscribit. Philosophia igitur, eaque rationalis, seu Logica est magno usui Theologo.

* Eñmanuel Caleca pro usu Philosophiæ in Theologia contra Nicephorum Gregoram ita differit:

rit: „ Qui Syllogismos, & argumentationes
„ penitus excludit a Theologia, primum id,
„ quod humanæ naturæ proprium est, &
„ hominum inter se colloquium, & Commu-
„ nionem tollet e medio: tum B. Paulum
„ redarguet reprehendentem eos, qui ex
„ aspectabilibus rebus de Deo ratiocinari mi-
„ nime potuerunt, & ex creaturis agnosce-
„ re Creatorem. Quin ipsius Salvatoris
„ sententiam labefactabit, qua scrutari Scrip-
„ turas jubet. Perspicuum est enim eum,
„ qui Scripturas perscrutatur, non nisi ar-
„ gumentando legere. “ Ob unitam sibi
Divinitatem Christi humanus intellectus fuit
sapientissimus, vidit omnes terminorum con-
nexiones, non indiguit ratiociniis; ast ut
breves illorum, ad quos loquebatur, instrue-
ret intellectus, nosque suo exemplo ratioci-
nari doceret, usus est frequenter syllogismo,
velut dum ait: „ Porro si in digito Dei eji-
„ cio dæmonia, profecto pervenit in vos
„ regnum Dei. “ *Luc. cap. 11. v. 20.*
Item: „ Si autem & Satanas in se ipsum
„ divisus est, quomodo stabit regnum ejus? “
Ibidem v. 18. Item: „ Non est Deus mor-
„ tuorum, sed viventium, “ *Matth. cap. 22.*
v. 32. Uti observat. Laud. Caleca.

§. LXXXIII.

Sed parce adhibenda.

Sed parce in Theologia est phi-
losophandum. Nam meminisse debemus,

divina esse, quæ in ea perscrutamur, esse magis augusta, quam ut humili nostro intellectu conspiciantur. Revelationem esse lumen, quo prælucente in inquirendis divinis incedendum est; proinde esse subsistendum, quoties istud delitescat, & sic statuendum, Deum non fuisse manifestius locutum ex alto Consilio imperceptibilis mysterii, quod latet, quodque decet nos venerari humili solius fidei obsequio; vel ex consilio innocuæ superfluitatis, quod illa obscuriora absque fidei morumque detrimento ignoremus; hinc merito esse temperandum nostræ curiositati.

* „ Ut igitur sol ita videndus est, apte ait Hilarius *lib. de Trinit. cap. 10.* „ ut possit videri: tantusque excipiendus lumine est, „ quantus admittitur: ne si plus velimus „ expetere, minus quoque quam possumus, „ consequamur. Ita & ratio cœlestis in „ tantum intelligenda est, in quantum apprehendendam se dedit: ne si contenti „ indulgentiæ moderatione non simus, omit- „ tamus indulta. “ Discamus ex infelici Hæreticorum experimento, quorum Patriarchas fuisse Philosophos, testis est Tertulianus *lib. adversus Hermogenem.*

§. LXXXIV.

Præferenda Socratica.

Præferendi sunt familiares sermones disputationibus ad præcepta Dialecticæ accommodatis. Sunt enim colloquia illa, quibus mutuo quærere, & respondere solemus, optima inveniendæ veritatis ratio; nam dum disceptantium more congregimur; sunt non raro, qui probrosum sibi putant erroris convinci; quin, & illud accidere solet, ut argumentationes optimæ, & ad coarguendum quam aptissime instructæ, ridiculo vertantur Adversariorum confusis clamoribus, qui obfirmato animo ea defendunt, quæ assumpserunt, quin & animi adeo etiam exulcerantur, ut dolorem quidem premant nonnunquam, nonnunquam etiam quiritationibus aperte prodant.

- * Est quoque promptior hæc philosophandi methodus, quemadmodum enim, „ si quis-
„ quam dare volens præcepta ambulandi,
„ moneat, non esse levandum posteriorem,
„ pedem, nisi composuerit priorem, dein-
„ de minutatim quemadmodum articulorum
„ & poplitum cardines oporteat movere,
„ describat, “ verum quidem dicit, „ nec

„ aliter ambulari potest, sed facilius homi-
 „ nes hæc faciendo ambulant, quam ani-
 „ madvertant, cum faciunt, aut intelligant,
 „ cum audiunt; ita plerumque citius inge-
 „ niosus videt, non esse ratam conclusio-
 „ nem, quam præcepta ejus capit, tardus
 „ autem non eam videt, sed multo minus,
 „ quod de ea præcipitur. “ Ita Augustinus
Lib. de Doctr. Christ. 2. cap. 37.

§. LXXXV.

Inquirendum in Dogmatum existentiam.

Strenue laborandum est, ut ex
 regulis canonicis, non *intelligenda*, sed
credenda eruamus; si enim credenda erui-
 mus: si existentiam dogmatis habemus,
 fatis est; quum quæ credimus, intelli-
 gere frustra regulariter contendamus.

* Est hæc præscriptio Augustini *lib. 9. de Trin. cap. 1.* „ De *credendis* nulla infidelitate du-
 „ bitemus; de *intelligendis* nulla temeri-
 „ tate affirmemus. In illis auctoritas tenen-
 „ da est; in his veritas exquirenda. “ Sic
 ex gr. de Unitate, & Trinitate Dei nulla
 infidelitate dubitemus, quia tenenda est au-
 ctoritas Revelationis, quæ dogmatis exi-
 stentiam nobis certo tradit; ast ratio con-
 nexionis terminorum nulla temeritate affir-
 metur, quia veritas est exquirenda, quæ
 impervia est hic humano intellectui.

CAPUT VII.

DE METHODO.

§. LXXXVI.

Candidatis manuductio necessaria.

Est incipientibus manuductio necessaria; quoniam ut pulchre discurret Augustinus, (a) „ Ad discendum dupliciter ducimur, *auctoritate*, atque *ratione*, tempore auctoritas, re autem ratio prior est. Aliud est enim, quod in agendo anteponitur, aliud quod pluris in appetendo æstimatur. Itaque quanquam bonorum *auctoritas imperitæ multitudini* videatur esse salubrior; *ratio* vero aptior *Eruditis*. Tamen quia *nihil homo, nisi ex imperito peritus sit*, nullus autem imperitus novit, qualem se debeat præbere docentibus, & quali vita esse docilis possit, *evenit, ut omnibus bona, magna, & occulta discere cupientibus non aperiat, nisi auctoritas januam*; quam quisque ingressus sine ulla dubitatione vitæ optimæ præcepta sectatur, per quæ cum docilis factus

„ fuerit,

„ fuerit, tum demum discet, & quanta
 „ ratione prædita sint ea ipsa, quæ se-
 „ cutus est ante rationem, & quid sit
 „ ipsa ratio, quam post auctoritatis cu-
 „ nabula firmus comprehendit. “

(a) *Lib. de Ordine 2. cap. 9.*

§. LXXXVII.

Est sua auctoritas Scholasticis.

Est sua Auctoritas Scholasticis
 Theologis; etenim habent doctrinæ, &
 artis præsumptionem. Esse vero artis
 peritis credendum, vel ipsa ratio sua-
 det, quod censeantur rerum rationes
 penitus inspexisse. Sustinent deinde ut-
 cumque vices Magistrorum, & Docto-
 rum Ecclesiæ, qui si consentiant eadem
 mente, oreque eodem; arguunt dogma-
 tis evidentiam, & Ecclesiæ consensum.

* Unde etiam Recentiorum Scholasticorum vo-
 luit haberi rationem Concilium Viennense
relat. Clemen. unic. de Summ. Trinit. „ Opi-
 „ nionem illam, quæ dicit tam parvulis,
 „ quam adultis conferri in Baptismo infor-
 „ mantem gratiam, & virtutes, tanquam
 „ probabiliorem, & *Doctorum modernorum*
 „ Theol.

„ Theologiæ magis consonam , & concor-
dem , fore a Catholicis eligendam. “ Vid.
Canum *Lib. de loc. Theol. 8. cap. 4.*

§. LXXXVIII.

Sed nec soli auctoritati;

Verum proficientibus minime sufficit sola auctoritas ; enim vero eloquar verbis Doctis. Petri Ballerini, (a) „ rudes erimus semper , ac cœci matura ac devexa jam ætate , si infantum more ex alterius sententia toti pendeamus , & quæ ab aliis dicta sint , credamus continuo , neque antea probe excutiamus : quasi vero ratio , quæ cum ætate crescit , ea de causa nobis a Deo data esset , ut *desidem* interea vitam agamus , aut *serviliter* sequamur eorum opiniones : qui quod ante nos nati sint , non idcirco vel luminis sunt instar divinitus affulgentis , vel erroribus minus , atque nos subjecti : hæc agendi ratio , teste S. Augustino , indigna est , non modo homine Philosopho , verum etiam rationali. “ Quæ de Studiis a Ballerino generice dicta audivimus , potiori jure ad studium Theologicum traducuntur

tur, in quo quam minus laudabiliter versati fuerint multi Scholastici, libri ipsorum loquuntur.

(a) *De Methodo studendi excerpta ex operibus S. Augustini cap. 5.*

* „ Ego magno cum assensu omnium dicere
 „ me video, inquit Canus *lib. de loc. Theol.*
 „ 8. cap. 1. „ Miseram esse Scholæ doctrinam,
 „ quæ se titulis magisterii defendat; mise-
 „ ram etiam, atque haud scio an multo ma-
 „ gis, quæ detracta Scripturæ Sacræ aucto-
 „ ritate, Syllogismis contortis de rebus di-
 „ vinis philosophatur; imo ne de rebus di-
 „ vinis quidem, sed nec de humanis, ve-
 „ rum de his, quæ nihil ad nos attinent.
 „ Intellego autem fuisse in Schola quosdam
 „ Theologos ascriptitios, qui universas quæ-
 „ stiones Theologicas frivolis argumentis
 „ absolverint, & vanis, invalidisque ratiun-
 „ culis magnum pondus rebus gravissimis
 „ detrahentes, ediderint in Theologiam
 „ Commentaria vix digna lucubratione ani-
 „ cularum. Et cum his Sacrorum Biblio-
 „ rum testimonia rarissima sint, Conciliorum
 „ mentio nulla, nihil ex antiquis Sanctis
 „ oleant, nihil ne ex gravi Philosophia qui-
 „ dem, sed fere a puerilibus disciplinis;
 „ Scholastici tamen, si Superis placet,
 „ Theologi vocantur: nec Scholastici sunt,
 „ nedum Theologi, qui sophismatum fœces
 „ in Scholam inferentes, & ad risum viros
 „ doctos

„ doctos incitant, & deliciores ad con-
„ temptum. “

§. LXXXIX.

Nec numero credendum.

Quamvis ex multorum consensio-
ne, ut hic affirmavimus, oriatur præ-
sumptio veritatis; numero tamen nedum
tuto confidimus; Nam Scholastici, di-
cam cum Seneca, (a) *pecorum ritu* pergunt,
non qua eundum est, sed qua itur: & ut
aptissime ipsos expinxit Dantes, imitan-
tur *vervecum morem*; quod primus fecerit,
& reliqui faciunt: is si procedat, & hi
sequuntur: sistat ille, & alii sistunt; ul-
tra non sapiunt.

(a) *Cap. 1. de vita beata.*

* Sequi numerum major servitus est. Hanc
serviant, qui a natura nacti sunt crassius in-
genium, ita ut inepti sint ad investiganda
arcana Dei; ast meliorem sortitos naturam
dedecet profiteri: *se male insanire cum mul-
tis, quam cum paucis sapere*, quapropter ter-
rere tempus pretiosum in conquirendis so-
ciis, & auctoribus sui præjudicii, quod uti-
lius impenderent eruendæ veritati. Vidit
nostri principii veritatem S. Augustinus,
dum dissimulavit Juliani Pelagiani, opposi-
tio-

tionem : „ Non numerandas, sed ponderandas
 „ esse sententias; nec ad aliquid invenien-
 „ dum quidquam multitudinem prodesse cœ-
 „ corum. “ *Lib. 2. contra Julian. cap. 10.*
 & manifesto probavit, dum alibi ex Juliano
 ipse quærit : „ Nunquid ideo vim verita-
 „ tis effugere poteris, quia nobis . . . im-
 „ portas *focios falsitatis?* “ *Lib. 5. contra*
Julian. cap. 7.

§. XC.

Sed ratio consideranda.

Pondus igitur ipsorum examine-
 mus, necesse est. Quibus principiis Theo-
 logia Revelata nitatur, hætenus satis
 deduximus. Ad ea principia sunt exi-
 gendi, & quo ad eadem magis exacte
 locutos adinvenerimus, eo probabilio-
 res reputemus.

- * Seu audimus, seu legimus Scholasticos, agen-
 dum est cum iis, quemadmodum Paulam
 Romanam secum egisse, narrat Hieronymus
 in *Proæmio Epist. ad Galat.* „ Cum Romæ
 „ essem, nunquam tam festina me vidit, ut
 „ non de Scripturis aliquid interrogaret.
 „ neque vero more Pythagorico quidquid
 „ responderem, rectum putabat, nec sine
 „ ratione præjudicata apud eam valebat au-
 „ ctoritas, sed examinabat omnia, & sagaci
 „ men-

„ mente universa pensabat , ut me sentirem
„ non tam discipulam habere , quam judi-
„ cem. “ Quod sine reprehensione sustinuit
a Paula Hieronymus , id sustinere a disci-
pulis suis Theologos Professores non de-
decet.

§. XCI.

Sicut & ratio opposita.

Neque suasibilibus ipsorum ratio-
nibus præcipitanter assentiamur ; fit enim,
ut suis inducti studiis proprios cancos
colorent , seu non videant , seu dissimu-
lent , quæ minus probabiliter in rem suam
allegarunt , vel contra efficaciter allegari
possunt. Sunt igitur expendendæ omnes
& singulæ objectiones.

- * Tradit nobis hanc regulam S. Hilarius *lib.*
1. de Trinit. „ Parum est in rebus ad salu-
„ tem maxime necessariis sola ea ad satis-
„ factionem fidei asserre , quæ propria sunt :
„ quia plerumque blandientes sensum fallunt
„ dictorum nostrorum inexplorantæ asser-
„ tiones , nisi etiam propositionum adver-
„ sarum demonstratæ inanitates fidem no-
„ stram in eo ipso , quod ipsæ ridiculæ esse
„ arguantur , affirmant. “ Hinc Eusebius
Lib. 1. de Præparat. Evang. n. 1. Optimo
Consilio sic ait : „ Facturus operæ pretium
„ mihi

„ mihi videor, si aggressurus hoc demon-
 „ strationis Evangelicæ opus pauca sternen-
 „ dæ ac præmuniendæ viæ gratia prius de
 „ iis rebus definiam, de quibus tam genti-
 „ tiles, quam Judæi justam nobis quæstio-
 „ nem movere posse videantur. “

§. XCII.

Non satis, si sit soluta.

Solutio oppositorum non est cer-
 tum veritatis adinventæ argumentum;
 quoniam quum tot sint falsa, quot ab-
 errationes a vero; & a vero infinitis pos-
 sit aberrari modis, detecta falsitate oppo-
 sitorum nondum sequitur, non posse la-
 tere falsum sub ea, quam affirmamus
 sententia.

* Sic scribit Lectantius *lib. de ira Dei cap. 11.*
 „ Tullius 3. *de nat. Deor. lib.* dissolvit pub-
 „ licas religiones; sed tamen veram, quam
 „ ignorabat, nec ipse, nec alius quisquam
 „ potuit inducere. Adeo & ipse testatus
 „ est falsum quidem apparere: veritatem
 „ tamen latere: *Utinam, inquit, tam fa-*
 „ *cile vera invenire possem, quam falsa*
 „ *convincere.* “

§. XCIII.

§. XCIII.

Vel in dubium deducta.

Solutio vero sit exacta oportet. Nam si opposita solvere pergimus quæstionem quæstioni, dubio dubium opponendo, non nisi tenebras tenebris offundimus. Quid deinde tam manifestum est, cui a verbosis maxime verba dubiorum, & novarum quæstionum non possint contraponi ?

- * Consentit Irenæus *Lib. 2. contra hæres. cap. 10.* „ Omnis quæstio non per aliud, quod „ quæritur, habebit resolutionem; nec am- „ biguitas per aliam ambiguitatem solvetur „ apud eos, qui sensum habent, aut ænig- „ mata per aliud majus ænigma: sed ea, quæ „ sunt talia, ex manifestis, & consonanti- „ bus. & clavis accipiunt absolutiones. “

§. XCIV.

Sed potius dubitandum.

Sed quamdiu vel omnino certi non sumus de asserti nostri ratione; vel nondum perfecte perspeximus, quæ contra illud militent; vel eadem plene non solvimus; suspendamus iudicium nostrum;
sunt

funt enim sæpius nostræ quæstiones ejusmodi, quas sine crimine licet indecise negligere; vel saltem ita affirmemus, ut nos opinari non obliviscamur.

* Imitemur Augustinum, qui *Enchiridii cap. 56.* quæstionem: *cum qualibus corporibus apparuerint Angeli?* maluit indefinitam relinquere, quod „ opus non sit, ut hæc, atque „ hujusmodi affirmentur, vel negentur, vel „ diffiniantur cum discrimine, quando sine „ crimine nesciuntur. “ Et *Lib. 8. de Genes. ad liter. cap. 5.* „ Erunt, inquit, qui „ ipsam omnino animam esse corpoream pronunciare non dubitent, cum quibus ego de „ tam magna quæstione nulla temeritate „ confliro. Melius est enim dubitare de „ occultis, quam litigare de incertis. “

§. XCV.

Si quid erravimus, retractandum.

Quod si nos errasse deprehendimus, errorem retractare minime erubescamus. Etenim similes Venatoribus, latentem disquisitionibus nostris venamur veritatem; Quis vero Venatorum insaniat adeo, ut erubescat relegere peractam, quæ sibi spem negat, & novam, quæ sibi spem promittit capiendæ, quam perse-

qui-

quitur, feræ, inire viam? Erubescat retractare quod erravit, qui non conditione, qua omnes nascimur ignorantes, sed voluntate peccavit.

* Quapropter si qua incaute concessimus, quibus implicamur; ad ea soluturi redeamus. Nam *Trigestio* quærenti, licetne tandem ad ea, quæ temere concessa sunt, redire rursus? Augustinus lib. 1. in *Academ. cap. 3.* respondet: „ Illi hoc non solent concedere, „ quos ad disputandum non inveniendi veri cupiditas, sed ingenii puerilis jactantia „ impellit. “ Afferuimus erronea; eadem sine pudore retractemus. Nam qui ab opinione, quam defendendam susceperunt, vel nunquam, vel difficulter patiuntur se deflecti, ii, dicam cum Augustino *Epist. 238. al. 17. ad Paschen.* „ Docti, atque „ Sapientes magis putari, quam esse concupiscunt. “ Docuimus erronea; retractare tenemur. „ Nam, inquit Augustinus *Epist. 143. al. 7. ad Marcellinum:* nimis perverse „ se ipsum amat, qui & alios vult errare, „ ut error suus lateat. Quanto enim melius & utilius, ut ubi ipse erravit, alii „ non errent, quorum admonitu errore „ careat; quod si noluerit, saltem comites erroris non habeat. “

§. XCVI.

Abstinendum a contumeliis.

Seu in opinabilibus Scholasticos, seu in dogmaticis Hæreticos nobis adversantes convitiis onerare non audemus. Nam Scholastici imprimis eandem nobiscum veritatem, diversis opinionibus, tanquam diversis viis, quærunt; student nobiscum communi Ecclesiæ bono: sunt igitur amandi ut fratres. (a) In Hæreticis vero error duntaxat nobis displicere debet. Error autem non emendatur, onerando contumeliis personam; sed illuminando rationibus intellectum. Igitur „se- „ paratis nugis res cum re, causa cum „ causa, ratio cum ratione configat, “ ait Augustinus. (b)

(a) Hinc Clemens XII. in Brevi *Apostolicæ Providentiæ* die 2. Octobr. 1733. „ Pacem „ siquidem, quam cum veritate diligendam „ Dominus præcepit, inter Catholicæ Ecclesiæ filios fovere & communire debemus... „ ut conjunctis diversarum licet Scholarum „ studiis firmiter sit adversus erroris insidias „ præsidium. “ Sed inquires, non tam veritati, quam Scholæ præjudiciis pertinaciter student. Verum fit ita; contumeliis tamen ad rectam non illos reduces viam.

(b) *Lib. de utilit. credendi. cap. 2.*

§. XCVII.

§. XCVII.

Subinde acrius agendum.

Est tamen in ipso moderamine laudabilis mediocritas. Quamobrem circa hæreses, & opiniones insubstantes, & periculosas: etsi abstinendum sit ab offensa personarum; ita tamen mentem aperiamus oportet, ut, non quidem animo iniquo; attamen candido, & ingenuo pandamus nævos, & errores, ut sic & nos ab illis procul abesse indicemus, & consulamus aliis, ne incaute seducantur.

- * Profecto Christus Pharisæos vocavit *Progeniem viperarum*, *Matth. cap. 3. v. 7.* & *cap. 12. v. 34.* S. Epiphanius vero *lib. 3. advers. hæres. circa finem.* „ Rogo vos omnes, ait, qui hæc lecturi estis, ut veniam
„ detis mentis meæ tenuitati, quæ a multo
„ hæreseon veneno obstupuit instar nauseantis & revomentis propter austera verba,
„ per quæ contra quosdam commota & in-
„ vecta est, dum aliquos *scelestos*, aut *im-*
„ *postores*, aut *erroneos*, aut *deceptores* ap-
„ pellavit. Nam propter multam veneni
„ molestiam ac vexationem, quamvis hic
„ non noster mos sit, ut aliquos libenter
„ *fugillemus*, *coacti fuimus talibus ipsos im-*
„ *petere verbis*, quo mentem quorundam aver-
„ *teremus*, ne forte putent nos ex eo, si
„ *dis-*

„ displicentiam nostram non publicassemus
 „ in revelando ea, quæ ab ipsis dicuntur,
 „ aut fiunt, partem habere mentis assentien-
 „ tis pravæ uniuscujusque hæresis opinioni.“

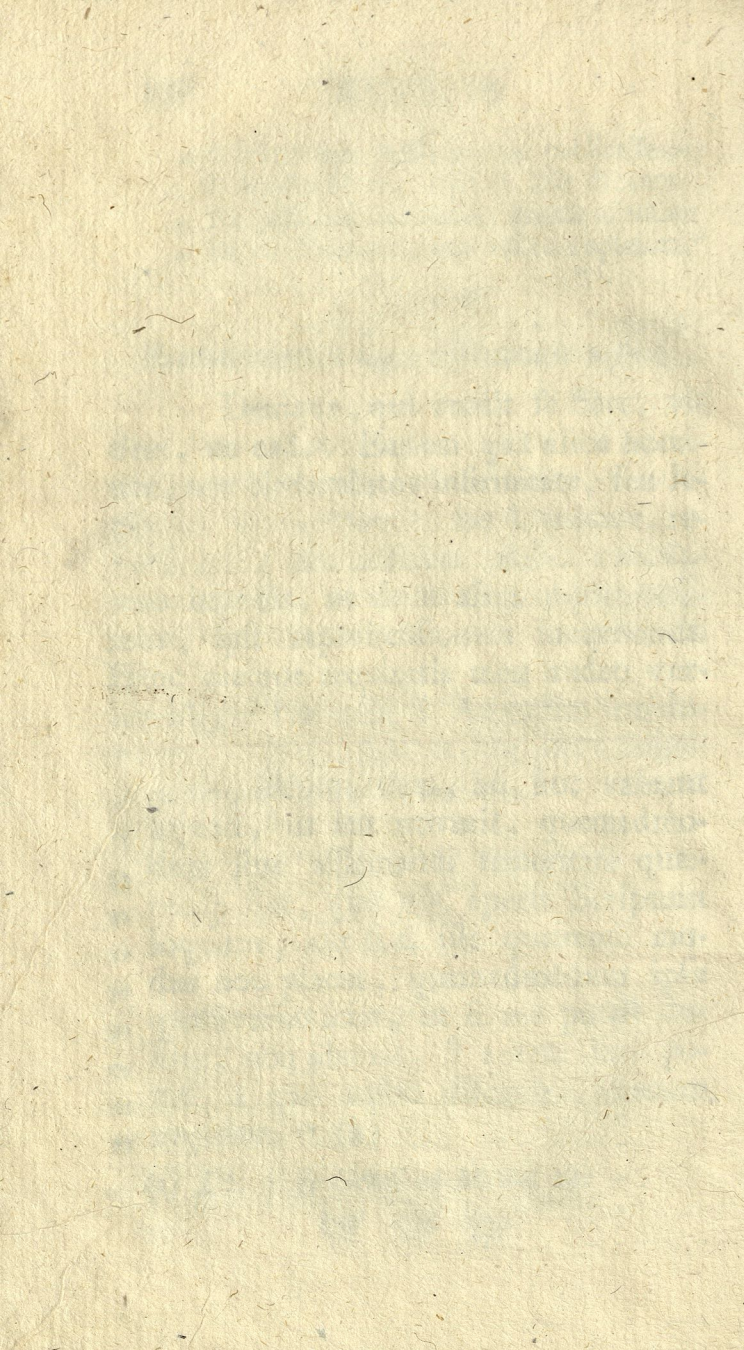
§. XCVIII.

Recordandum denique infirmitatis nostræ.

Denique, qui credit se stare, videat, ne cadat. Eadem qua alios homines, nos circumdatos infirmitate, seu legimus, seu scribimus, seu loquimur, recordemur; nec multum nostro confidamus ingenio, ne dum alios reprehendimus, ipsi reprehensionem incurramus. Hinc memor tenuitatis meæ audeo verbis Magni Doctoris S. Augustini concludere: „ Cetera quæ in hoc libro disputando locutus sum, ad hoc valeant „ legenti, ut aut noverit, quemadmo- „ dum sine affirmandi temeritate quæ- „ renda sint, quæ non aperte Scriptura „ loquitur; aut si ei iste quærendi mo- „ dus non placet, quemadmodum ipse „ quæsi verim sciat, ut si me potest do- „ cere, non abnuat, si autem non po- „ test, a quo ambo discamus, mecum „ requirat. “ (a)

(a) *Lib. 7. de Genes. ad lit. cap. 28.*

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIZNICA

0015
8
SS1003

00000320988

